

ROMANIA

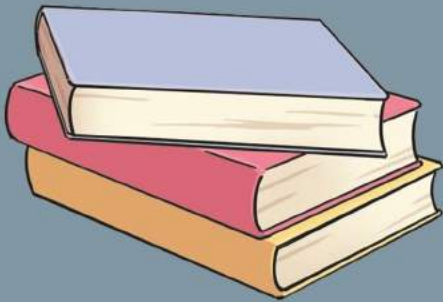

Dunărea de Jos

262

IANUARIE

2024

revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
PREȘEDINTE: *Costel FOTEA*

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
MANAGER: *Vali Viorel SANDU*

REDAȚIA:
Redactor șef: *Florina Zaharia*
Redactori: Alina-Simona Dragomir, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Costel Radu.

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,
e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.
Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:
https://www.ccdj.ro/editura_revista.html

Romania-Republica Moldova
ENI-COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ

**Consiliul Județean Galați anunță închiderea oficială
a proiectului TRECUTUL ARE UN NOU VIITOR –
Cooperare transfrontalieră pentru valorificarea patrimoniului cultural
în Galați - România și Hîncești - Republica Moldova, cod proiect 1HARD/2.1/25**

Unitatea Administrativ Teritorială Județul Galați, prin Consiliul Județean Galați, anunță închiderea proiectului „TRECUTUL ARE UN NOU VIITOR – Cooperare transfrontalieră pentru valorificarea patrimoniului cultural în Galați, România și Hîncești, Republica Moldova”, finanțat în cadrul Programului Operațional Comun România – Republica Moldova 2014-2020, Obiectivul tematic 3 - Promovarea culturii locale și conservarea patrimoniului istoric, Prioritatea 2.1 - Conservarea și promovarea patrimoniului cultural și istoric, cod 1HARD/2.1/25. În cadrul acestui proiect, Consiliul Județean Galați, a avut ca parteneri Consiliul Raional Hîncești și Primăria Comunei Mereșeni din Raionul Hîncești din Republica Moldova, precum și Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați.

Obiectivul general al proiectului a fost reprezentat de valorificarea patrimoniului cultural și istoric local cu scopul creșterii atractivității teritoriale pe ambele părți ale graniței dintre România și Republica Moldova.

Proiectul s-a desfășurat pe o perioadă de 20 de luni și a urmărit realizarea următoarelor obiective specifice:

- îmbunătățirea, prin lucrări de extindere și restaurare, a două monumente culturale, istorice și de arhitectură, respectiv construcția unei săli noi de spectacole la Casa Gheorghiade – Centrul Cultural “Dunărea de Jos” Galați și restaurarea Morii cu Aburi din comuna Mereșeni;
- promovarea patrimoniului local cultural și istoric, tangibil și intangibil, în rândul locuitorilor și vizitatorilor din Galați și Hîncești;
- dezvoltarea unei strategii eficiente privind valorificarea și promovarea patrimoniului cultural și istoric din cele două regiuni.

Bugetul total al proiectului a fost de 1.879.991,29 euro, iar valoarea grantului alocat proiectului este de 1.600.517,93 euro. Județul Galați a beneficiat de o finanțare nerambursabilă de 1.033.185,43 euro, având un buget total de 1.255.938,19 euro.

Pentru informații suplimentare, persoana de contact este doamna Angela Teodorov, responsabil promovare, Serviciul de Dezvoltare Regională, Consiliul Județean Galați, telefon 0236302556, e-mail ddr@cjgalati.ro.

www.ro-md.net

Acest proiect este implementat de
UNITATEA ADMINISTRATIVĂ TERITORIALĂ
JUDEȚUL GALAȚI
prin CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

Strada Eclilor nr.7, 800192 Galați,
România, Cod poștal 500119
Tel: +41 236 302 530
info@cdrj.ro
www.cjgalati.ro

Acest proiect este
finanțat de Uniunea
Europeană

“Uniunea Europeană este formată din 28 de state membre care au decis să-și condeieze gradul cunoașterii, resursele și destinele. Împreună, de-a lungul unei perioade de peste 50 de ani, ele au realizat o zonă de stabilitate, democrație și dezvoltare durabilă, cu menținerea diversității culturale, a toleranței și a libertăților individuale. Uniunea Europeană se angajează să împărtășească realizările și valorile sale cu țări și popoare dincolo de granițele sale.”

Kiki citește, Kiki scrie, Kiki traduce...

Trădare

A înșela voit și perfid?

Dicționar de ipoteze și ipostaze existențiale : art. „Trădare” (pp. 360-364)

Carmen ANDREI

„Tăcerea este prietenul care nu te trădează niciodată.” (Confucius)

„Vă întrebați cum ar fi o conversație în care să nu se ascundă nimic – adevărul ei nume e iadul, cred eu. A te dezvălui altcuiva este preludivul trădării, iar trădarea te îmbolnăvește.” (Yrvin D. Yalom)

„Suntem un amestec ciudat de stări și lucruri: trădăm plângând și râdem trădând.” (Grigore Vieru)

„Dacă vrei să cunoști un om până la capăt, acordă-i încrederea și vezi ce face cu ea.”

« **Le silence** est l’ami qui ne nous trahit jamais. » (Confucius)

« On se demande à quoi ressemblerait une conversation dans laquelle rien n’est caché – je pense que son vrai nom est l’enfer. Se dévoiler devant quelqu’un d’autre est le prélude à la trahison, et la trahison rend malade. » (Yrvin D. Yalom)

« Nous sommes un étrange mélange d’humeurs et de choses : on trahit en pleurant et on rit en trahissant. » (Grigore Vieru)

« Si vous voulez bien connaître une personne, faites-lui confiance et vous allez voir ce qu’il en fait. »

Trădarea este unul dintre cele mai vechi sentimente, în mare, un sentiment controversat, deși conotația sa negativă este una evidentă. Orice revoluție, răscoală, insurecție, schimbare a regimului politic sau ideologic al unei societăți a presupus trădarea.

În covârșitoarea majoritate a cazurilor, mersul respectivei comunități a fost unul înainte, fapt din care putem conchide că, acolo, trădarea a avut un rol benefic, un sens ascendent. Vorbim de trădarea ca motor sau catalizator al unui salt în civilizație, chiar dacă ea a avut un preț pe măsură. Trădarea este biblică, de la Adam și Eva, de la Cain și Abel, deoarece întotdeauna a existat în inconștientul colectiv reprezentarea interzisului, a unei bariere sau limite care trebuie trecută fără voie, pentru a avea acces la cunoaștere. Tot ceea ce inițial știm este edenic, precum nirvana uterului matern. Luptăm pentru lărgirea orizontului cunoașterii noastre, crezând mereu și mereu că ceea ce este dincolo este întotdeauna „un ceva” ce lipsește. De obicei, atât religios, cât și în basme, dar și în viață, pe măsură ce te îndepărtezi de copilărie și mergi înspre maturitate, ceea ce nu cunoști este sumbru, greu de dus, trebuie înțeles, elaborat, filtrat prin prisma reprezentărilor apercceptive anterioare. Mereu presupune „un altceva”, care este dificilul. Uneori trădezi tocmai pentru a ieși din ceea ce este nirvanic și a da piept cu autenticitatea existenței crude, lucru pe care îl intuiești, însă, în conformitate cu pulsionalul ființei umane nu te poți da bătut.

La trahison est l'un des plus anciens sentiments, longuement controversé, même si sa connotation négative est évidente. Toute révolution, émeute, insurrection, changement du régime politique ou idéologique d'une société a supposé une trahison.

Dans l'immense majorité des cas, le mouvement de la communauté concernée s'est fait vers l'avant, ce qui nous conduit à conclure que la trahison a eu une portée bénéfique et une signification ascendante.

On parle de la trahison comme vecteur ou catalyseur d'une avancée de la civilisation, même si cela a coûté cher. La trahison est biblique, depuis Adam et Ève, depuis Caïn et Abel, car il y a toujours eu dans l'inconscient collectif la représentation de l'interdit, d'une barrière ou d'une limite qu'il faut franchir sans autorisation, pour avoir accès à la connaissance. Tout ce que nous connaissons au départ est édénique, comme le nirvana du ventre de la mère. On lutte pour élargir l'horizon de nos connaissances, en croyant incessamment que ce qui est au-delà manque toujours de «quelque chose». Habituellement, tant sur le plan religieux que dans les contes de fées, mais aussi dans la vie, à mesure que l'on s'éloigne de l'enfance et que l'on entre dans l'âge adulte, ce que l'on ne connaît pas est sombre, difficile à porter, doit être compris, élaboré, filtré à travers le prisme des représentations apercpectives antérieures. Cela suppose toujours «autre chose», qui est le difficile. Parfois, on trahit précisément pour sortir du nirvanique et affronter l'authenticité de l'existence cruelle, dont on a une intuition, mais selon le pulsionnel de l'être humain, on ne peut pas se rendre.

Pot trăda atât bărbații, cât și femeile. Femeitatea, dincolo de ideea de suav, este mai mult asociată cu trădarea din dragoste, iar trădarea feminină în sine duce cu gândul la omnipotență: „Femeia te ridică, femeie te coboară, femeia îți dă viață, femeia te omoară...” În artă, pictură sau poezie, în literatură în genere, în arhitectură sau construcții, femeia este cea care trădează, după cum femeia este și cea care este luată drept jertfă, poate tocmai pentru a fi sacrificată înainte ca ea să te trădeze.

Ideea că orice creație presupune în sine sacrificiu este bine cunoscută. „Gelozia ucide dragostea, dar nu și dorința. Aceasta este adevărata pedeapsă a pasiunii trădate.

Urăști femeia care a rupt legământul de iubire, dar continui să o dorești, pentru că trădarea ei dovedește că e capabilă de o mare pasiune.” (Carlos Fuentes) Rămâne deschisă întrebarea: În ce măsură trădarea este sau nu legată de sacrificiu?

Trădarea între frați merită amintită pentru: avuție, putere, dominanță socială, a te face remarcat sau în numele dreptății.

Există fratricidii numeroase, în care unul dintre cei mulți îl trădează pe altul pentru că este legionar, este comunist, este mai înstărit sau pentru că are anumite ideologii social-politice mai aparte. Cel în cauză nu este conștient de ura care este în spate, ceea ce se vede rămânând eminamente filonul dreptății și al corectitudinii, al adevărului, al instituirii veridicului. Cel în cauză dorește implicit să își arate potența, importanța, valoarea, poate dintr-o fostă marginalizare în fratrie. Fiecare individ consideră că are dreptul să își incrusteze numele în zidul simbolic al posterității, iar trădarea poate fi

Les hommes peuvent trahir aussi bien que les femmes. La féminité, au-delà de l'idée de suavité, est davantage associée à la trahison par amour, et la trahison féminine en elle-même conduit à l'idée de la toute-puissance: «La femme nous élève, la femme nous rabaisse, la femme nous donne la vie, la femme nous tue.» Dans l'art, la peinture ou la poésie, dans la littérature en général, dans l'architecture ou le bâtiment, c'est la femme qui trahit, tout comme la femme est aussi celle qui est prise pour sacrifice, peut-être justement pour être sacrifiée avant de vous trahir. L'idée selon laquelle toute création implique des sacrifices est bien connue. «La jalousie tue l'amour, mais pas le désir. C'est le véritable châtiment de la passion trahie. On déteste la femme qui a rompu l'alliance de l'amour, mais on continue à la désirer, car sa trahison prouve qu'elle est capable d'une grande passion.» (Carlos Fuentes) La question reste ouverte: dans quelle mesure la trahison est-elle liée ou non au sacrifice ?

La trahison entre frères mérite être rappelée pour: la richesse, le pouvoir, la domination sociale, le fait de se faire remarquer ou au nom de la justice.

Il y a bien de fratries, dans lesquelles l'un des nombreux en trahit un autre parce qu'il est légionnaire, il est communiste, il est plus riche ou parce qu'il a certaines idéologies socio-politiques plus particulières. Celui en question n'a pas conscience de la haine qui se cache derrière, qui l'on voit reste éminemment le filon de la justice et de l'équité, de la vérité, de l'établissement du veridique. La personne en question veut implicitement montrer sa puissance, son importance, sa valeur, peut-être à cause d'une ancienne marginalisation

uneori o cale pentru dobândirea sceptrului necesar.

Trădarea este puternic legată și de conceptul de egoism, deoarece trădezi secretul (mic sau mare pe care îl deții) pentru interese pecuniare, emoționale, pentru glorie, pentru a te face remarcat sau pur și simplu pentru plăcerea asociată actului trădării. Trăirea că poți să faci rău poate căpăta uneori valențe nebănuite, mai ales dacă ea este îmbrăcată sub eticheta de a face bine. A-ți trăda patria în pofida jurământului depus este unul din exemplele pregnante ale trădării: „Eu, viața mea, merit mai mult decât această țară, față de care am o obligație morală de a o apăra cu prețul vieții”. Jurământul militar este de puține ori înțeleș la justa lui valoare. Pentru unii militari este o înfumurare în sine și numai când ești confruntat cu ceea ce înseamnă (pierderea de teritorii și pierderea de vieți omenești) reevaluezi însemnătatea a ceea ce ai jurat. Apelul la divinitate în finele jurământului militar este introdus tocmai pentru a întări demnitatea condiției umane, atunci când există riscul trădării. De mult, un client în terapie îmi povestea cu mândrie cum a reușit să se scutească de armată, în vremea când aceasta era obligatorie. Mai târziu, și-a continuat expunerea, povestind cum tatăl său a fost dezertor și urma să fie spânzurat și cum bunicul s-a dus în audiență la „mai marii” Imperiului Austro- Ungar pentru a cere cruțare, fiind unicul fiu, ce urma să îi ducă mai departe neamul. M-a marcat cazul, care este mai amplu decât această viniție descrisă aici pe scurt și știu că într-un grup de supervizare am afirmat cum personal

au sein de la fraternité. Chaque individu estime avoir le droit de graver son nom sur le mur symbolique de la postérité, et la trahison peut être parfois un moyen d’acquérir le sceptre nécessaire.

La trahison est également fortement liée au concept d’égoïsme, car on trahit le secret (petit ou grand que l’on possède) pour des intérêts pécuniaires, pour un gain émotionnel, pour la gloire, pour se faire remarquer, ou simplement pour le plaisir associé à l’acte de trahison. Le sentiment que l’on peut faire du mal peut acquérir parfois des valeurs insoupçonnées, surtout s’il est habillé sous la défroque du bien. Trahir son pays malgré avoir prêté serment est l’un des meilleurs exemples de trahison : « Moi, ma vie, je la mérite plus que ce pays, envers lequel j’ai l’obligation morale de le défendre au prix de ma vie. » Le serment militaire est rarement compris à sa juste valeur. Pour certains soldats, c’est un écran de fumée en soi-même et ce n’est que lorsqu’on est confronté à ce que cela signifie (perte de territoires et perte de vies humaines) qu’on réévalue la signification de ce qu’on a juré. L’appel à la divinité à la fin du serment militaire est introduit justement pour renforcer la dignité de la condition humaine, lorsqu’il existe un risque de trahison. Il y a longtemps, un client me racontait fièrement en thérapie comment il avait réussi à se soustraire au service militaire obligatoire. Plus tard, il a continué son récit, en racontant comment son père avait été un déserteur et allait être pendu, et comment son grand-père s’était rendu à l’audience des “grands” de l’Empire austro-hongrois pour demander grâce, puisque le condamné était son fils unique,

consider că „există gene de trădător”. În jur totul a părut hilar, însă în cazul trădării se pun în joc mecanismele de apărare ce sunt cu siguranță translatate trans-generațional. Aici, trădarea ar putea fi pusă în relație cu instinctul de supraviețuire. De asemenea, există cazuri de o amploare colectivă tragică de tipul holocaustului sau al rasismului, când trădarea se face pe principii sanogene și este ajutată de masochismul gardian al vieții.

Trădarea nu înseamnă când eu și X., care suntem cunoștințe și nu prieteni apropiați, ne dorim să ajungem în aceeași poziție socială și ne luptăm cu mijloace more or less egale, cu particularități temperamentale, atitudinale, morale, valorice pentru a învinge. Trădarea este atunci când ființa cea mai apropiată ție, acela ce știe, te cunoaște și deține toate informațiile despre tine (bune sau rele, de laudatio sau de rușine) merge și „te vinde” celuilalt. Cel mai la îndemână motiv, acela care este luat în calcul primordial istoric este cel pecuniar. Sau cel ideologic politic. Deoarece ceea ce se trădează sunt: concepte, idei, valori morale, spirituale, religioase, politice, sentimente, atitudini, convingeri. Însă, întotdeauna, trădătorul este o ființă care a stat mult în preajma celui pe care îl trădează, i-a studiat felul de a fi, deciziile, comportamentele, dubitațiile, plăcerile, astfel încât poate anticipa cu mare probabilitate ceea ce urmează să gândească sau să exprime cel pe care îl va trăda.

son héritier. J'ai été impressionnée par ce cas, qui est plus complexe que cette vignette brièvement brossée ici, et je me rappelle que dans un groupe de supervision spécialisée, j'ai exprimé ma conviction personnelle qu'il existe bien et bel « des gènes des traîtres ». Tout semblait hilarant, mais en cas de trahison, les mécanismes de défense sont mis en jeu, qui passent certainement de manière transgénérationnelle. Ici, la trahison pourrait être liée à l'instinct de survie. Il existe également des cas à une échelle collective tragique comme l'holocauste ou le racisme, où la trahison se fait selon des principes sanogènes et est aidée par le masochisme gardien de la vie. La trahison ne signifie pas quand X. et moi, qui sommes des connaissances et non pas des amis proches, on veut arriver à la même position sociale et on lutte avec des moyens more or less égaux, avec nos particularités de tempérament, d'attitude, de morale et de valeur pour gagner. La trahison, c'est lorsque l'être le plus proche de nous, celui qui nous connaît et possède toutes les informations sur nous (bonnes ou mauvaises, élogieuses ou honteuses) va nous « vendre » à l'autre. La raison la plus accessible, prise en compte historiquement en premier lieu, est la raison pécuniaire. Ou la raison politique idéologique. Parce qu'on trahit : concepts, idées, valeurs morales, spirituelles, religieuses, politiques, sentiments, attitudes, croyances. Mais, le traître est toujours un être qui côtoie celui qu'il trahit depuis longtemps, il a étudié sa façon d'être, ses décisions, ses comportements, ses doutes, ses plaisirs, afin de pouvoir anticiper avec une grande probabilité ce que celui qu'il va trahir va penser ou va exprimer.

Tablouri fulgerate

Octavian MIHALCEA

În cartea lui Petru Poiană, *Prețioase ultimele scânteii* (Editura Alana, Slatina, 2022), vom afla un vertij al cutremurărilor prilejuite de starea poetică, poziționare existențială care predispoze la experiențe tranșante. Dramele, trecute sau pe cale de a se petrece, pornesc toate dintr-un subteran al ființei, adeseori fundament pentru *axis mundi*. Lacrimile și tușele terminale vor fi întotdeauna impresionante. Pecetea lui Pluton este recognoscibilă în esența versurilor lui Petru Poiană, cu tăioase regenerări ce repun totul în discuție. Suntem martorii neobișnuitelor vilegiaturi ale sângelui vibrant, nu de puține ori integrat unor istorii cu nimb formator.

Adormirea în frig, subliniată într-o poezie a lui Petru Poiană, conduce spre dezvoltări neliniștitoare, consubstanțiale fluidelor prezentului volum. Între omniprezentele negații și zodia lui Thanatos, aflarea coerenței serene va fi un deziderat ineludabil. Ceea ce ar conta cu adevărat

este permanentizarea echilibrului. Până atunci, oglindirea simțirilor crepusculare: *n-ar trebui să părăsească odaia aceste/ gânduri dinainte de somn n-ar trebui să/ adormi lipit de burta umflată a peretelui/ cu buricele degetelor pândind sporul/ nocturn al igrasiei ne-nțelesuri decojite/ cu unghiile gândurile dinainte de somn/ (nici un chip căruia să-i prinzi privirea/ nici un gest dus până la capăt) mișcări/ diluându-se una într-alta ne-numitele duhuri/ devoratoare închegări de mlaștină neagră/ întinzându-se zidurilor fețe schimonosite/ gânduri ca niște mâzgăleli n-ar trebui să/ părăsească odaia creierii noștri sfărâmați/ de ciomag n-ar trebui să se scurgă-n afară/ păstrăvii îmbătrâniți ai minților noastre/ ușurătatea lor prin mirajul apei perfecte/ n-ar trebui prinsă-n vopselele negre. (pinturas negre).*

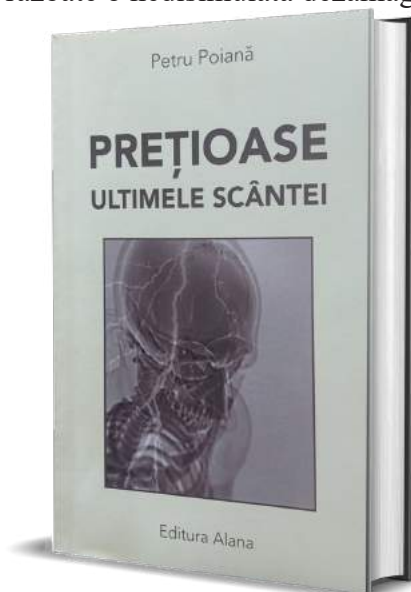
Prin fața ochilor trec peisaje neclare, tulburate, întinderi acvatice inedite, cu pericolele aferente. Proces autentic, cele vitale se varsă în scris. Sub oblăduirea

noptii au loc ritualuri solitare ale stranietății. Din anumite poezii decurge că amintirile posedă încărcătură traumatică majoră. Ceea ce ar putea individualiza lirismul lui Petru Poiană constă în sclipirea seducătoare a concluzionărilor dureroase.

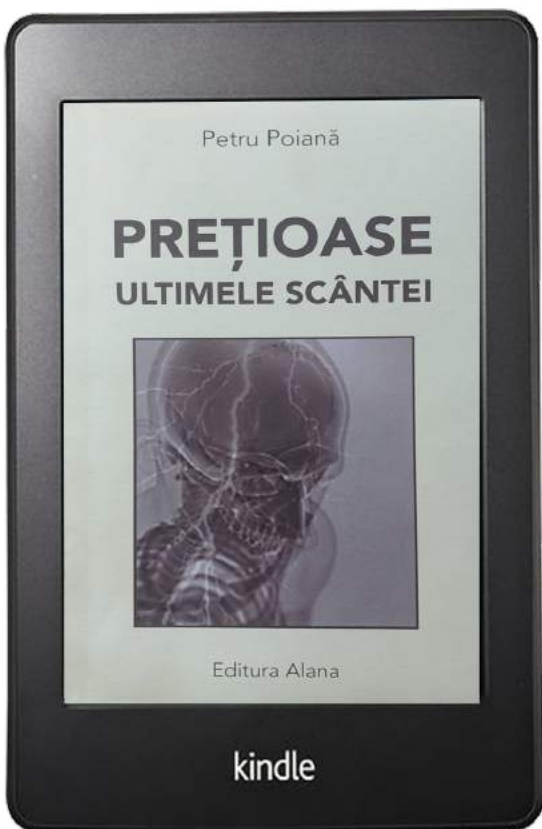
Versurile au în interior energii unificând viața cu moartea. Enigmaticile teritorii de dincolo sunt mereu apropiate celor mai intime tresăriri: *până unde îl poți însoți tu, ca umbră/ pe cel ce te-a plâns te-a îngropat/ te-a uitat? singur întors te hrănești cu/ sufletul peștilor dintr-o albie viorie/ secată. îndoielnice corpuri cerești se/ răsfrâng în scăpărările ochiului mort./ aștepti pe un mal vârful oarbelor sulite/ aruncate c-o mână. și un drum/ despărțindu-se în două fire neurmăte/ de nimeni. unul duce în culcușul ei/ bine ascuns după o frunză arămie./ celălalt duce înapoi în vizuina leului trist. (cu o mână).* Adeseori suntem așezați față în față cu materializări abnorme, ceea ce determină gândul să coboare nostalgic înspre puritatea cândva stăpânitoare. Viziunile poetice ating straturi revelatoare. Chiar și străfundurile ultragiante se supun comandamentelor inimii. Ecurile pasionale arată și astfel: *”sunt a ta însă tu NU mă poți iar/ atinge rețezatele tale degete dă-le/ la câini fă-i să urle cu Luna sunt/ a ta cum aici și niciunde/ totodată un corp totodată o hrană/ a negrilor fluturi sunt a ta și în/ somnu-ți mă destram pe-ndelete/ sângerie mătase mă sfâșii/ sub primitivul tău chiot/ ești al meu ești amnar scăpărat/ pe o urmă de fiară o frântură/ de șoaptă sau șuier în aer de/ vârf ascuțit dintr-o piatră/ sunt a ta să mă cauți mereu/ m-ai găsit doar o dată.” (memorie).* Tragismul și nonprezența sunt caracteristicile unei sfere a traiului desprins radical de uzual, glisare pe marginea abisului. Uneori, citind poeziile lui Petru Poiană, ne răsar în față tablouri preraphaelite supuse hipertrofierii,

fulgerate intermitent. Suferința din iubire ia accepțiuni turbionare, insanități trandafirii înfrățite cu plânsul noptii. Sufletul dezvoltă identități șamanice misterioase, propice transgresiunilor. Importanța anumitor detalii frizează supraempiricul. Semnele crâncenei *walpurgnacht* nu vor fi uitate, asemenea nămolosei consistențe a inconștientului, mereu capabil să elibereze imagini *la limită*.

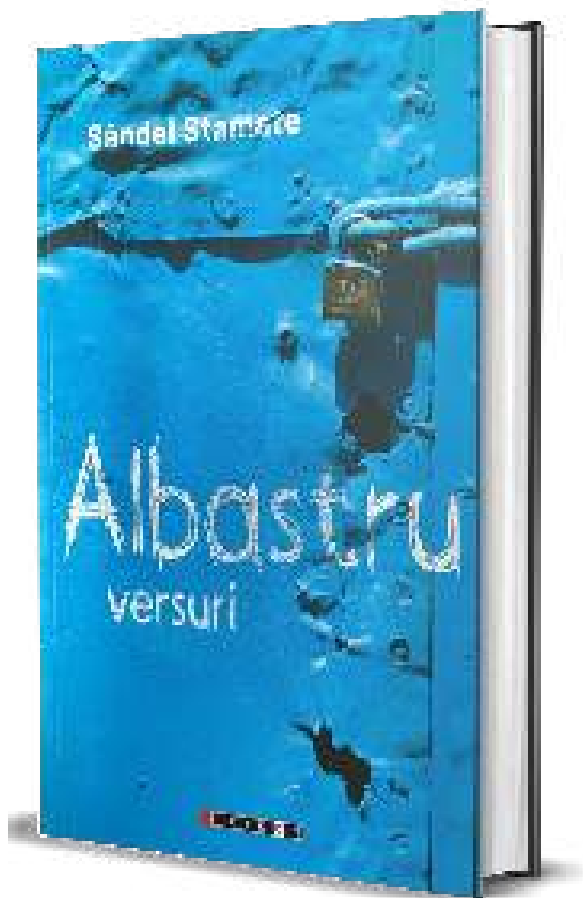
Decriptând cu acuitate întâlnim referiri și la unele realități socio-politice. De asemenea, e vitriolată condiția ocupată de Poezie în contemporaneitate. Percutanța fobiilor privine din arealul durerii neschimbate: *ți-e teamă că vor pleca/ ți-e teamă că se va pierde cheia/ cheia fierului scrâșnit/ încercuit în jurul capului tău/ cheia izbăvirii tale./ auzi deasupra chiotele lor/ nopțile sunt lungi și sângele/ putrezește în fluturi albi pe pereți/ auzi pregătiri de plecare/ vor pleca/ vor fi și ei risipire a oaselor/ duioasă nimicnicie/ pe câmpiile altor bătălii/ duminicătură a corbilor fără patrie.// dar ție ți-e teamă de gândurile transformate/ în șobolani cenușii de atac. (oubliette).* Pentru viitor nu mai avem de așteptat decât puterea decadenței. De peste tot răzbate o nedisimulată dezamăgire.

Finalul acestei atașante cărți pe care ne-o oferă Petru Poiană scoate în evidență detalii sensibile exacerbate, comunicări purtând patina enigmei. Următoarea poezie ar putea face orcând parte din arsenalul electiv al lui des Esseintes, personajul celebrului roman decadent *À rebours*: ... și goală și zâmbind și fără arme/ din perne îmi șoptești mio fiore/ un pui de leopard în brațe-ți doarme/ în violet delir de mandragore// și patul tău miroase-a floare-amară/ căci le-au cules în ceas de ispitire/ cu mâini în tremur picurate-n ceară/ fecioare ce-au fugit din mănăstire// și jocuri moleșite-n baldachine/ mi-ațâță palmele îmi ard/ cu buzele m-apropii crunt de tine/ cu gâtul sfâșiat de leopard ...(vis cu leopard).

ART reading CITY

Săndel Stamate

Albastru

Editura EIKON, 2023

Lună plină pe cer
Așteptând norul
Ca fata mare, în poartă, flăcăul.

Peisaj sumar

Cocuța Conachi așteaptă vremuri mai bune 165 ani de la Unirea Principatelor Române

Tase DĂNĂILĂ

„Din fericire pentru poporul și națiunea română, în punctul de bifurcație istorică de la 1859, a apărut Doamna Ecaterina Cocuța Conachi Vogoride care a avut înălțimea de spirit, imperativul moral și curajul civic de a ne orienta destinul spre ceea ce suntem astăzi.”

Ioan-Aurel Pop,
Președintele Academiei Române

Tase Dănăilă: D-le Vasile Ghica, vă rog derulați, foarte pe scurt, firul vieții eroinei de care vă ocupați de multă vreme.

V.Ghica: A fost fiica lui Costache Conachi, primul nume important din,, primăvara poeziei române.” (Eugen Simion). Când avea doar câțiva anișori, Cocuța rămâne orfană de mamă. Tatăl se ocupă mult de educația ei, iar când avea 17 ani a măritat-o cu N. Vogoride, un principe greco-bulgar, scăpătat, bețiv și desfrânat.

Acesta ajunge, prin varii împrejurări, în martie 1857 caimacam (locțiitor de domn) al Moldovei. Tinerii intelectuali se zbăteau pentru unirea celor două principate. Puterile Garante (un fel de UE de azi) au decis să se organizeze un test electoral (divanurile ad-hoc) pentru a se convige că aceasta este voința maselor, nu doar a câtorva boieri. Turcia nu dorea această unire. Era sprijinită de Anglia și Austria. Turcii i-au promis lui Vogoride că va deveni domn deplin, dacă împiedică Unirea. Din când în când, acesta primea niște scrisori de la câțiva funcționari (rude de-ale lui) aflați în slujba turcilor, prin care i se spunea ce trebuie să facă, pentru a-i împiedeca pe unioniști. Campania electorală a fost cumplită. Cocuța s-a alăturat unioniștilor și stătea mai mult la conacul de la Țigănești, unde se întâlnea cu C. Negri (frate vitreg), Kogălniceanu, Alecsandri

etc. Rezultatul scrutinului a fost defavorabil unirii. Imediat Cocuța găsește scrisorile compromițătoare. Fratele lui le trimite la Bruxelles unde sunt publicate și difuzate peste tot. Franța, prietena noastră, cere sprijinul Angliei. Regina Victoria intervine la Înalta Poartă și scrutinul se repetă. Victoria unioniștilor este zdrobitoare. După un timp, Cocuța și Vogoride se despart. Cei trei copii rămân în grija ei. Ea pleacă într-un voiaj în Europa. Se căsătorește cu un mare demnitar italian. Mai aduce pe lume cinci copii. Moare la 41 de ani. Pe patul morții a cerut **să fie înmormântată la Țigănești, în pământ românesc.**

T.D: Să ne oprim asupra chestiunilor controversate. Unde ați găsit scrisorile? Se pare, că au fost tipărite ultima dată de M. Kogălniceanu.

V.G: Douăzeci de ani le-am căutat peste tot. Până la urmă le-am găsit, grație digitalizării, chiar la Biblioteca „V.A. Urechia”. „Erau, evident, în alfabet chirilic, sub formă de broșură, tipărită la Paris. Așa cred că au circulat mai mult, pentru că este vorba de 30 de pagini. În revista Steaua Dunării au fost publicate doar câteva fragmente. Am transpus textul în alfabet latin și l-am studiat cu atenție.

T.D: Chestiunea cea mai complicată: cine și de unde au fost sustrate scrisorile care atestau că Turcia și aliatele ei s-au amestecat în treburile interne ale Principatelor Române? Unde se aflau aceste documente?

V.G: Absolut toți cercetătorii tecuceni susțin că scrisorile se aflau la Țigănești, într-un seif. Și că un lăcătuș a făcut o cheie falsă, sau o fiică din flori a lui Conachi băntuia pe aici, că erau

într-un sertar cu fund dublu etc. Să o luăm logic. După ce a început campania electorală a izbucnit cearta dintre soți care nu s-a mai stins niciodată. De aceea, Cocuța a locuit mai mult la Țigănești. Aceasta și petru că până la Mânjina, moșia fratelui său, unde veneau foarte des unioniștii, sunt doar cca 30 de km. Apoi, scrisorile sunt datate. Veneau cam din două în două săptămâni. Vogoride alerga prin toată Moldova. Venea cam la 14 zile aici să aducă ultima scrisoare? Încă ceva? Vogoride închidea seiful și pleca cu cheia în buzunar? Imposibil. Cocuța era leoaică, nu accepta așa ceva.

T.D: Deci varianta Tecuci cade. La Iași?

V.G: Unii vorbesc despre mâna unei călugărițe, rudă de-a Cocuței, alții cred că o ordonanță de-a caimacamului ar fi fost implicată. Două variante greu de luat în seamă. Sigur e că Vogoride purta ziua scrisorile în buzunar, iar seara le pune în seif, iar cheia, sub pernă. Cine putea să subtilizeze cheia? Era vorba despre șeful statului, deci avea o pază strașnică.

T.D: Se mai vorbește despre o prostituată adusă de Vogoride de la Paris.

V.G: Palatul în care locuia familia domnitoare nu era prea mare. Accepta Cocuța să stea sub același acoperiș cu amanta soțului? Această persoană a fost adusă după ce soții s-au separat, dar nu erau încă divorțați.

T.D: Antiunioniștii recunosc faptul că scrisorile au fost sustrate de Cocuța, dar nu dintr-un impuls patriotic, ci pentru a-și ajuta amantul (pe Cuza) să fie avansat **în grad foarte repede și să ajungă domn.**

V.G: E frumos gestul lor că îi recunosc eroinei meritul fundamental. În rest, da, se pare că o idilă a existat între cei doi. Dar să derulăm în timp datele. Avansarea rapidă a lui Cuza a făcut-o Vogoride, pentru că erau veri de-al doilea și caimacamul voia neaparat **să-l aibă de partea lui, însă** nu a reușit. Chestia cu amorul și cu domnia. Scrisorile au fost extrase imediat după 19 iulie 1857. Cine era Cuza atunci? Un politician unionist care demisionase, în semn de revoltă, față de comportamentul sălbatic avut de Vogoride în campania electorală. Era Cocuța mafalda **să știe că peste un an și jumătate va fi ales domn? În seara de 5 ianuarie 1859, Cuza** nici nu a fost invitat. Toate privirile erau îndreptate spre V. Alecsandri, Kogălniceanu și C. Negri. După ce aceștia au refuzat tronul, o gardă s-a deplasat urgent să-l aducă Cuza. L-au găsit într-un club de noapte. Deci Cocuța nu i-a făcut niciun serviciu.

T.D: Una dintre fiicile Cocuței a afirmat că nu mama ei a luat scrisorile.

V.G: Mai mult, C. Gane spune că însăși eroina a făcut aceeași afirmație în fața unor femei din Țigănești. Aici este vorba despre o uluitoare modestie și de o dragoste infinită față de copii. După ce s-a consumat al doilea scrutin și drumul Unirii se netezise complet, Cocuța nu se aștepta la ovații, onoruri etc. Ea mai avea de rezolvat o chestie extrem de importantă. Se întreba cum va rămâne ea **în memoria** copiilor ei. Ce vor afla aceștia când vor fi mai mari? se **întreba ea**. Că mama lor s-a aliat cu dușmanii tatălui, care l-au alungat de pe tron. Și că apoi a murit ca un câine într-un hotel mizerabil din

București. Ce înțelegeau copiii și acele sătence din adâncul ei patriotism? A preferat să rămână eroina din umbră. Dar mulți români nu înțeleg nici astăzi sublimul ei gest de a-și servi țara.

T.D: Impresionată dorința ei pe patul morții de a fi înhumată în pământ românesc. Îi cinstim cum se cuvine memoria?

V.G: Nu îndeajuns. Suntem chiar revoltător de ingrați. Din Tecuci și până la locul ei de veci sunt numai 3 km. Și copiii de grădiniță ar putea să meargă pe jos, ca să-i pună **câte o floare** pe mormânt. Dar nu fac acest lucru nici adulții. Se fac tot felul de speculații în legătură cu scrisorile. Trebuie înțeles bine un lucru. Dacă mâine s-ar găsi un document din care ar reieși că nu ea a sustras scrisorile, meritele i-ar rămâne aproape intacte. Pentru că și-a sacrificat familia și s-a zbatut până la ultima picătură de energie pentru binele țării. A fost mereu alături de mării unioniști ai vremii.

T.D: Ce-ați făcut pentru a perpetua memoria ei?

V.G: Am scris multe articole, apoi o cârtică pe care am completat-o de două ori. Am găsit un sponsor (Farmacia Gifarm, familia Bute) care a suportat costul unui bust realizat de sculptorul Dan Mateescu. Primăria de atunci (2018) nu s-a îngrijit de întocmirea și de trimiterea dosarului la Comisia Națională a Monumentelor de For Public. Bustul a fost instalat fără aprobare. Cineva din preajma primarului de atunci a trimis două reclamații la București. Ajunse la Prefectura Galați, aceasta a decis demontarea lucrării. (La nivel național, există zeci de statui, instalate după

2006, fără aprobare legală, inclusiv cele ale unor horthiști care au ucis români) Când dosarului i-a venit rândul, comisia supărată a respins lucrarea. Am mers, în audiență, la Comisia Națională, apoi la ministrul Culturii, Daniel Breaz. Întrucât bustul era din ciment, d-lui a opinat că sculptorul mai poate face unele ameliorări. Sugestia a fost benefică, intervenția sculptorului a fost salutară (vezi bustul), dar supărarea Comisiei nu se vindecase.

T.D: Cum se manifestă tecucenii acum față de memoria eroinei?

V.G: Marilor personalități ale urbei li s-au ridicat busturi, au devenit nume de instituții, de străzi, de săli de spectacole etc. Pentru Cocuța nu s-a aprobat nimic.

T.D: O paranteză. Ați fost acuzat că nefolosind numele istoric întreg împingeți peronajul în derizoriu.

V.G: Numele de alint, Cocuța, a fost folosit de majoritatea istoricilor. El semnifică admirația și recunoștința pe care i le purtăm.

T.D: Care sunt detractorii eroinei?

V.G: Practic nu există așa ceva. La nivelul urbei noastre, sunt 3-4 inși care se ascund sub faldurile lașității, dar trag niște sfori, lăsând toată răspunderea pe umerii factorilor de decizie. Care, evident, vor plăti cândva oalele sparte. Scopul nemărturist al acestui grup e ca de munca susținătorilor Cocuței să se aleagă praful.

T.D: I-ați supărat cu ceva?

V.G: Foarte pe scurt. D-lor, împreună cu alți vreo 15, au scris o carte masivă despre unire. Sunt acolo multe lucruri interesante. Pe mine nu m-au solicitat, deși scrisesem vreo zece ani despre Cocuța. Nu m-am supărat. Când am citit ce au spus despre Cocuța, am înlemnit. Se scria acolo că Vogoride a făcut Unirea și **i-a făcut-o cadou soției sale. I-am rugat să înlăture această mârșăvie. Și cuibul de viespi s-a repezit spre mine.** Când m-am convins că nu se mai poate face nimic, împreună cu Fundația Pelin și cu Protopopiatul Tecuci, am inițiat un Pelerinaj pe 24 Ianuarie 2022 la mormântul eroinei din Biserica Țigănești. La auzul acestei vești, și-a anunțat prezența ÎPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos care a transformat festivitatea într-un triumf. Au participat: parlamentari, miniștri, înalți demnitari, televiziuni, ziaristi plus câteva sute de gălățeni și de localnici. Din Tecuci, doar câțiva. Sunt totuși încredințat, că va veni vremea când Cocuța Conachi, una dintre cele mai frumoase icoane de vrednică româncă, pe care a avut-o Istoria țării” (**N.Iorga**) **va fi apreciată și la Tecuci**, pentru impresionantele ei merite.

O bijuterie spirituală despre Panteonul Dunărea dăruită urbei de părintele-cărturar Eugen Drăgoi

Gheorghe FELEA

Dintotdeauna, Biserica Ortodoxă Română a promovat cu consecvență cultul memoriei înaintașilor/moșilor/strămoșilor/bunilor/străbunilor/blajinilor/eroilor. Pentru a readuce în actualitate „valoarea liturgică și culturală a cimitirelor”, Sfântul Sinod a proclamat anul 2021 drept „Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul”. Această inițiativă era destinată să focalizeze atenția asupra faptului că, în timp, spațiul funebru reprezentat de cimitir (de la elinul κοιμητήριον, somn), a devenit: păstrător al rămășițelor celui dispărut dar și depozitar al memoriei acestuia. Referindu-se la acest aspect, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a definit magistral relația cult-cultură: „Când cultul religios a rodit în cultură, el s-a deschis spre universalitate, iar când cultura s-a inspirat din cult, ea s-a deschis spre eternitate”.

În contextul activităților din „Anul comemorativ”. Părintele-cărturar Eugen Drăgoi, reputat polihistor și infatigabil creator, a îmbogățit patrimoniul spiritual local cu o lucrare unicat: „Cimitire și morminte creștine în Galați”, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2022, 160 p. (apărută la 3 martie 2023). Albumul reprezintă al 44-lea volum al operei sale, la care se adaugă contribuțiile ca și coautor la alte 10 volume editate de Patriarhia Română precum și colaborarea la peste 60 de lucrări. De asemenea, părintele-cărturar este și autorul a sute de studii și cercetări, pe teme de importanță deosebită pentru spiritualitatea națională/regională/locală.

De fapt, trebuie menționat că și volumul album reprezintă finalizarea unor defrișări anterioare a problematicii cimitirelor gălățene. Este suficient să precizăm că, anterior, polimorfismul creației asociat cu prolificitatea operei s-au concretizat în apariția unor lucrări și

studii cu tematică asemănătoare, după cum urmează: „Înmormântarea și pomenirile pentru morți”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1997; „Mărturii de viață bisericească în ținutul Tecuciului, de la începuturi până la anul 1800”, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2015, 484 p; „Îndrumar pentru duhovnici”, Editura Partener, Galați, 2019, 128 p; „La izvoarele Covurluiului. Studii de istorie ecleziastică”, vol. I, Editura Partener, Galați, 2017, 424 p; „Cimitire și morminte mănăstirești în Galați”, în „Teologie și educație la Dunărea de Jos”. XIX, Analele „Universității Dunărea de Jos”, fascicula XVI, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2021; „Vechi cimitire și morminte creștine în Galați”. I. „Cimitire mănăstirești”, în vol. „Biserică, misiune, slujire”. Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2022 etc.

Lucrarea recent apărută este structurată pe trei capitole, cu introducere, note și bibliografie, la care Ț Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, semnează prefața „Un album „Memento” al celor nemuritori”. În capitolul I al volumului se oferă informații despre cimitirele mănăstirești dintr-o triplă sorginte: mănăstiri dispărute, lăcașuri existente sau foste mănăstiri devenite biserici parohiale. Capitolul al-II-lea abordează problematica cimitirelor bisericilor de mir după un registru bifocal: dispărute sau existente și astăzi iar capitolul al III-lea, cel mai consistent, tratează problematica cimitirelor funcționale din Galați în anul 2021. Este meritul autorului că, în premieră, oferă o imagine completă a necropolelor orașenești, prin furnizarea de informații de referință despre cele patru cimitire urbane din Galați: Eternitatea, Ștefan cel Mare, Sfântul Lazăr și Cătușa. Cu acribia-i recunoscută, părintele Drăgoi menționează în bibliografia

cărții sale peste 200 de lucrări și inserează 312 note de final. Dintre antecesorii săi în abordarea subiectului sunt pomeniți: Cristian Căldăraru, Liușnea Mihaela Denisia, Pr prof. univ. dr. Petroaia Lucian, arhim. Daniil Oltean, Păltănea Paul, Cilincă Victor, Stoica Corneliu, Stanciu Maria etc.

Ne exprimăm gratitudinea pentru apariția acestui volum, cu atât mai mult cu cât, intenția regretatului istoric Paul Păltănea, anunțată în Scrisoarea înregistrată la cancelaria eparhială cu nr.2432 din 17 mai 2002, de a realiza „Istoricul cimitirelor și al Bisericii Adormirea Maicii Domnului din cimitirul Eternitatea”, nu s-a mai finalizat. Cu regret, amintim și faptul că avertismentul patriarhului istoriografiei gălățene din articolul publicat în *Viața liberă* (Paul Păltănea „Cimitirul Eternitatea, o arhivă necercetată”) nu a fost încă perceput (sperăm că doar temporar!) și, mai ales, nu s-a concretizat în cercetarea fondului documentar pe această temă.

Eruditul cărturar Drăgoi, preot sagace și eminent cărturar, pe lângă spectacolul ideilor și revelația cuvântului, ne încântă, în noua sa carte, cu splendorile „grădinei sufletelor”, devenită, cu trecerea timpului, o veritabilă galerie a personalităților gălățene. În cele 107 splendide imagini ale albumului, autorul ilustrează cu rafinament artistic valorile patrimoniului arhitectural al Cimitirului Eternitatea. Indubitabil, în timp cimitirul a devenit un adevărat muzeu în aer liber al sculpturii și arhitecturii locale, etalându-și valorile de la neoclasicism la baroc sau neogotic flamboiant. Busturile, altoreliefurile, monumentele funerare, obeliscurile realizate de sculptori mai mult sau mai puțin cunoscuți alcătuiesc o colecție de artă integrată în natură. Tentația unei plimbări prin cimitirul Eternitatea echivalează cu o veritabilă parcurgere,

peripatetică, a enciclopediei literaturii, artelor și științei locale/zonale. Solemnitatea și frumusețea monumentelor funerare au devenit parte a unei atmosfere unice, a unui univers în care verdele vegetației găzduiește veșnicul doliu, transformându-l în recviem.

„Creștinul se naște muritor și moare nemuritor”, spunea inspirat Emil Cioran. Într-adevăr, prin credință, rămânem vii doar că ne „mutăm” în veșnicia cimitirului. Un spațiu venerabil, de convorbiri tainice și de comuniune cu cei vii, care îngrijesc mormintele, aprind lumânări, rostesc rugăciuni, pentru ca rudele lor repausate să se odihnească în pace; un loc sacru, o dimensiune a demnității, onoarei și nivelului de civilizație al enoriașilor unei parohii.

Un adevăr simplu, un crez imuabil, un avertisment valabil pe toate meridianele și în toate timpurile, ne previne: „Nimic mai sigur ca moartea, nimic mai nesigur ca și clipa venirii sale”. Datorită impredictibilității, Thanatos generează anticipativ testamente, cuvinte de edificare, artes moriendi, inscripții tombale sau alte producții literare, morminte fastuoase etc., care aspiră să facă acceptabil, inacceptabilul, să reprezinte, nefigurativul într-un univers al memoriei.

Ampla frescă a problematicii cimitirelor urbei de la mila 80 a Dunării, debutează cu faptul că mănăstirile din Galați și bisericile de mir au avut, din momentul ctitoririi lor, fără nicio îndoială, cimitire în jurul lor, fapt atestat documentar începând cu prima jumătate a secolului al XV-lea. Cea mai veche mărturie despre existența unui cimitir în jurul unei mănăstiri din Galați datează din anul 1429. Alte mărturii se înregistrează peste un secol (primăvara anului 1544) când domnul Moldovei Petru Rareș, „cu doamna Elena, și cu toți boierii mari și tot sfatul și arhieriei și cu toți

egumenii moldoveni“ s-au aflat la Galați.

Călătorii străini (în majoritate catolici și protestanți) care trec și prin Galați amintesc și despre existența unor mănăstiri. Astfel, Pietro Deodato Bakšič, Bartolomeo Bassetti, Marco Bandini, Paul de Alep, Aubry de la Motraye etc menționează biserici și mănăstiri care aveau și cimitire în jurul lor: Mănăstirea Sfinții Arhangheli, Precista, „Sf. Nicolae“, Mănăstirea Mavramol etc.

La începutul secolului al XIX-lea, procesul de modernizare a României aduce o modificare urbanistică majoră prin interzicerea înhumărilor în intravilan și prin plasarea cimitirelor în afara zonelor locuite. Fără intenția de a aprofunda problema implicațiilor survenite în urma modificărilor impuse, consider totuși oportun să comentez succint acest aspect, mai ales că, în lucrare, autorul nu insistă asupra consecințelor măsurilor legislative din epocă. Trebuie amintit faptul că, la nivel social, are loc o laicizare a instituției morții. Cu sau fără intenție din partea autorităților, ritualul funerar este scos de sub influența exclusivă a bisericii, prin schimbarea amplasamentului mormântului. Astfel, biserica și cimitirul devin două destinații distincte în itinerarul urban al omului obișnuit, două repere diferite la nivelul orașului. Acest fapt a generat uneori chiar stări tensionate între cei trei actanți ai fenomenului: autorități, populație, cler.

La nivel urbanistic, se creează în jurul orașelor o centură de cimitire, amplasate la extremitățile principalelor drumuri, în imediata vecinătate a barierelor, în încercarea de a acoperi necesarul de locuri de înhumare.

Din punct de vedere legislativ s-au introdus instrumente care să reglementeze atât amplasamentele noilor cimitire

(exproprieri, cumpărări, donații), cât și modul lor de alcătuire (formă, dimensiuni, elemente componente). În Moldova, prevederile normative pentru cimitire au fost cuprinse chiar în Regulamentul Organic

Ulterior, întregul proces de modernizare civică ce include și nevoia unei necropole periferice îl regăsim reglementat, în mod pragmatic prin Regulamentul pentru înmormântări (Aprobat prin ordonanța domnească din 1860), urmat de Regulamentul pentru transportul cadavrelor omenești (Publicat în Monitorul Oficial No. 3 din Ianuarie 1877) și de Regulamentul pentru verificarea morților.

Normele și modalitățile noi de comportament civic din perspectivă teoretică și factuală, s-au reglementat prin dispozițiunea finală definitivată a art. 105 din Legea sanitară, care solicita un comportament de supunere și constrângere. Procesul de modernizare civică a impus nevoia unei necropole periferice, reglementată în mod pragmatic prin Legea pentru înmormântări din 17 Martie 1864, care era general valabilă pentru toate identitățile profesionale din spațiul Vechiului Regat, fără diferențiere de apartenență etnică sau de rit.

Conformându-se prevederilor noii legi, și Primăria Galați a dispus ca, începând cu 18 septembrie 1865, „înmormântările să se facă într-un spațiu la marginea orașului, peste șanțul de lângă bariera Calea Tecuci și pe care s-au împrejmuit cu îngrăditură spre a servi de cimitir pentru toate cultele de aici”. Noul cimitir, numit „Cimitirul general”, așezat în partea vestică a orașului, cum îl prezintă Moise Pacu, a fost înființat pe o suprafață de 20 de hectare donate de guvern și includea cinci sectoare destinate: ortodocșilor, catolicilor, luteranilor, armenilor și musulmanilor.

Astfel se reglementează și se organizează cimitirul comunal, conceput după model occidental. Schimbările din prima jumătate a secolului al XIX-lea în plan juridic, au condus și la schimbări de mentalitate. Cercetarea bunurilor de patrimoniu din Cimitirul „Eternitatea” care din păcate, unele se degradează treptat, poate oferi multe date pentru reconstituirea evoluției culturale a celor care au lăsat moștenire valori care să-și înscrie în eternitate. Debutul perioadei moderne coincide cu preocuparea elitei locale de executare a unor lucrări pentru cavouri, capele, pietre tombale, cruci pe pedestale etc.

La început, lucrările funerare din Galați au fost executate, în special, de sculptori care veneau din spațiul ortodox, în special greci: Nicolaos Renieris, Ioannis Renieris, Dimitrios Lyritis, Simion D. Lyritis, Dimitrios Comlios, N. Niforatos, I. Silicos și Vassillos Scutaris etc. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea se extinde aria de proveniență a meșterilor, unii provenind și din alte spații, cum a fost, de pildă, austriacul Eduard Hauser. Acesta cunoscuse succesul ca director de șantier la ridicarea clădirilor Operei din Viena, a Băncii din Viena și a celei care va adăposti o perioadă Ministerul de Război sau a nu mai puțin de patruzeci de biserici ș.a. La Galați, numele său este legat de lucrarea realizată în marmură neagră, pentru frații Hagi Vasile Frigator (1813-1887) și Dimitrie Frigator (1838-1902). Cel de-al doilea Frigator, devenit bancher, a fost unul din marii filantropi locali, el distingându-se prin finanțarea construcției unui azil de bătrâni, a unei cantine școlare și a unui corp de clădire pentru Spitalul „Elisabeta Doamna”.

Cimitirul din Galați, oferă o binemeritată odihnă și eroilor care s-au jertfit pentru țară, precum și celor care s-au dedicat sacrelor idealuri de libertate, independență, suveranitate: Cripta Luptătorilor Români; Mausoleul Eroilor Români din războaiele: 1877-1878, 1916-1919 și 1941-1945, situat în zona centrală la sud de biserica „Adormirea Maicii Domnului”; Mormântul celor 3 Aviatori din 1941; Mausoleul eroilor francezi și algerieni din războiul 1916-1918; Monumentul eroilor geniști din anul 1941; Monumentul eroilor greci; Mormântul ostașilor italieni; Monumentul eroilor germani ș.a.

Printre personalitățile vieții publice înmormântate în Cimitirul „Eternitatea” se numără: Charles Cunningham (1801 – 1860), fost vice-consul și apoi consul al Regatului Britanic la Galați și Brăila; Vincenzo Fanciotti (1824 – 1886), care a contribuit la ridicarea Școlii Comerciale „Alexandru Ioan Cuza” fiind cel care a oferit terenul pe care, în 1881, s-a construit localul școlii; Gheorghe Fulger (1832-1899), primar al Galațiului între 1883 și 1884; Ioan D. Prodrom (1867 – 1952), filantrop și remarcabil om politic gălățean, primar al orașului Galați (1923-1925), Senator, Președinte al Camerei de Comerț din Galați și Prefect al județului Covurlui; Nicolae Mantu (1871 - 1957) unul dintre cei mai apreciați pictori români, promotor al străngerii de fonduri pentru construirea bibliotecii municipale (clădirea de astăzi a Teatrului Dramatic)

O mntiune specială trebuie făcută pentru Ioan C. Plesnilă, fostul proprietar al moșiei Lunca din comuna Jorăști, care a lăsat prin testament 30.000 lei pentru construcția în cimitir a unei capele cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. O altă dorință a „filantropului” Ioan C. Plesnilă

era ca la subsolul edificiului să fie ridicată și o criptă, unde să fie înmormântat. Cererea a fost acceptată, dar începerea lucrărilor a trenat. Deși, la 12 iulie 1902, Consiliul parohial a luat în discuție construirea biseriței abia în 6 martie 1906 s-a pus piatra de temelie. Amânarea construcției s-a datorat unui proces legat de donație, fratele donatorului cpt. Gh. Plesnilă, susținând că testamentul ”mistic” lăsat de acesta era sub semnătură falsă”.

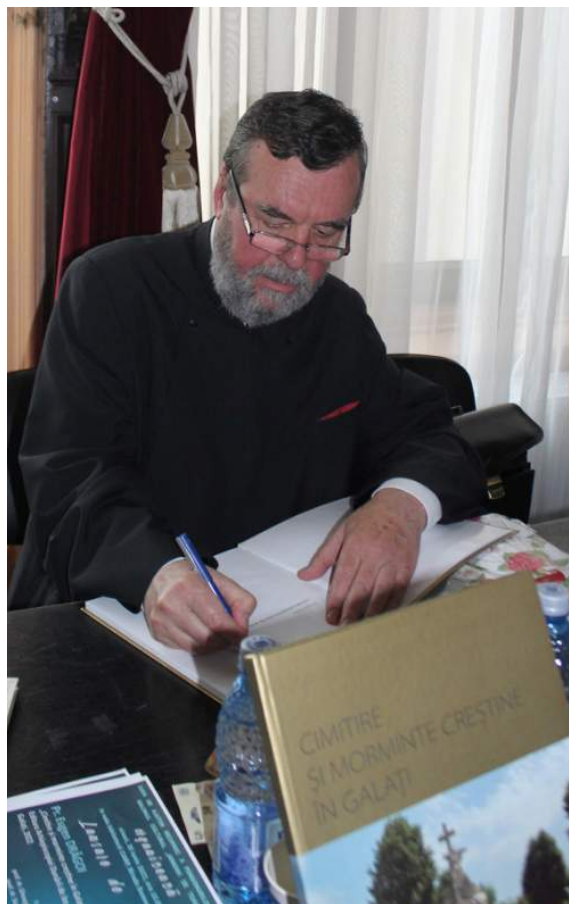
În 1907, un raport tehnic arăta că antreprenorul M. Roman și ing. I.D. Popovici lucrau deja la biserică. Tot atunci, ei cereau să înlocuiască ”zidăria de cărămidă cu zidăria de granit de Turcia”, pe care consiliul parohial ”o găsește superioară”. Cererea a fost aprobată iar sfințirea bisericii a avut loc în iulie 1913 Deși nu este o biserică mare, ridicarea capelei din Cimitirul „Eternitatea” a necesitat ani buni de lucru și o mobilizare corespunzătoare. Lucrarea a beneficiat și de donații consistente, dintre care amintim contribuția generalului Tanoviceanu, președintele Curții de Apel Galați, care împreună cu alți gălățeni au contribuit la sporirea fondurilor și la înălțarea zidului.

Un moment important în modernizarea cimitirului l-a reprezentat mandatul, scurt ca durată dar bogat în realizări, al primarului Ghiță Vasiliu. Acesta s-a străduit să obțină fonduri pentru repararea catedralei, l-a numit pe Dumitru Stăhiescu, profesor de istorie la Liceul V. Alecsandri, în funcția de director al Muzeului „Casa Cuza Vodă” și a realizat un plan de sistematizare al orașului Galați, având în vedere distrugerile care au fost făcute la cutremurul din 1940. Astfel, a fost reparată strada Domnească, au fost refăcute 12 școli, mai multe dispensare, Azilul de Bătrâni și Spitalul Elena Doamna. Vrednicul primar a intrat în folclorul local datorită modului în

care s-a inaugurat clopotnița de la Cimitirul Eternitatea, ale cărei lucrări le-a inițiat dar, din nefericire, a devenit și primul beneficiar, propriul cortegiu funerar, trecând la 8 decembrie 1942 pe sub bolta clopotniței.

În încheiere, reiterăm aprecierile pentru premiera înregistrată prin apariția volumului-album care întregeste bibliografia Galaților cu o lucrare admirabilă, care oferă multe informații interesante și delectează privirea prin imaginile superbe conținute.

Publicarea acestei bijuterii spirituale este un eveniment care confirmă faptul că atunci „când cultul religios a rodit în cultură, el s-a deschis spre universalitate, iar când cultura s-a inspirat din cult, ea s-a deschis spre eternitate”.

ART CITY reading

Valeriu Valegvi

Dintr-un capriciu pisicile nu conduc lumea

Editura Axis Libri, 2023

**La mulți ani scriitorului
Valeriu Valegvi
la o nouă apariție editorială!**

Dialoguri

- fragment -

Valentin ANTONESCU

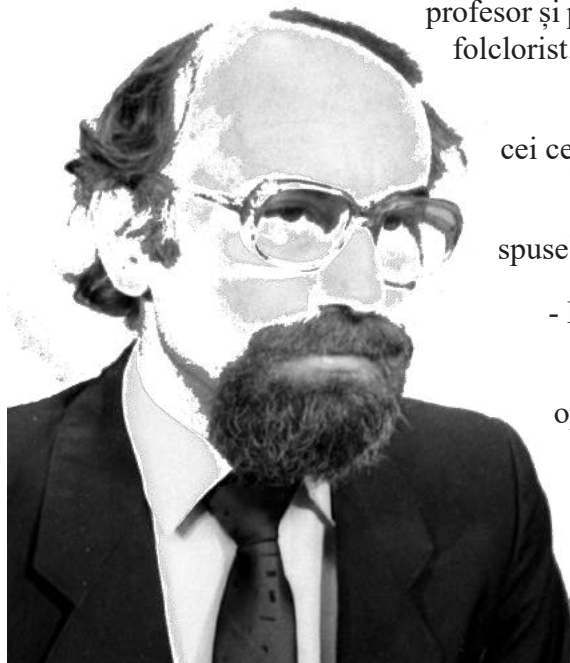
Am un dar. Nu cred că va ajuta vreodată pe cineva. Până acum nu m-a ajutat nici măcar pe mine. Am totuși un dar. Pot să vorbesc cu locurile și locurile pot să vorbească cu mine. Majoritatea sunt chiar dornice s-o facă, au foarte rar ocazia să vorbească cu cineva. Între ele nu pot vorbi, n-am idee de ce. Nici ele nu știu. Pot vorbi doar cu oamenii care intră în ele, mai bine zis cu cei care stau în ele. Nu pot să discut cu un loc pe care-l văd pentru prima oară. Trebuie să intru acolo de câteva ori ca să poată intra în vorbă cu mine. Unele sunt mai timide decât altele. Cu unele locuri am putut să stau de vorbă după a treia vizită, cu altele doar după ce am locuit acolo o lună de zile. Și ele sunt ca noi, pot fi bune sau rele, primitoare sau nesuferite, fericite sau triste, deschise sau închise. Toate, în schimb, mi-au spus același lucru, că nu sunt special și nu am un dar, ci pur și simplu sunt singurul om care a vrut să vorbească cu ele. Prima oară am vorbit cu casa părintească. Nu aveam mai

mult de patru ani când am înțeles nu numai că pot să fac asta, dar că ar fi și normal s-o fac. Cele mai fragede amintiri de-ale mele nu-i implică pe părinții mei sau pe cei doi frați, ci discuțiile cu casa. Ai mei credeau la început, auzindu-mă cum vorbesc singur, că sunt foarte vorbăreț. Abia mai târziu, pe la șapte ani, s-au îngrijorat și m-au întrebat cu cine vorbesc eu toată noaptea. Le-am spus cu toată seninătatea că vorbesc cu casa și i-am întrebat dacă și ei vorbesc. S-au uitat înmărmuriți unul la altul și-au înghițit în sec. A doua zi m-au dus pentru prima oară la psiholog, cu care m-am văzut câteva luni de zile și i-am povestit totul despre casă, toată istoria ei, din momentul când stră-străbunicul meu a cumpărat terenul de la un boier care îi lăsase un preț rezonabil pentru că stră-străbunicul îl slujise zeci de ani cu mult devotament și până în acel moment, când era locuită de mine și familia mea.

Muțumesc, pasăre albă!

Ion MANEA

Cam la aceeași oră la care, peste Dunăre, Terente Stelaru binecuvânta cu rămurica lui de alun mulțimea din fața peșterii sale, îmbrăcat într-un superb costum național, cu bluză de in, ițari, cingătoare lată, din piele și cu clopoței de călușar mai sus de opinci, Ion Ionescu cobora sprinten treptele spre Faleza Inferioară. Cine avusese ocazia să-l vadă, cu ceva timp în urmă, în armură, cu coif terminat în vulturaș, viziera trasă peste față, saboți de stejar și cu o spadă uriașă, ar fi avut un șoc la noua înfățișare, care oricum frapa, mai ales că foarte mulți oameni îl cunoșteau, fie de tată al primăriței Tiaglei, fie de profesor și practicant de vrăjitorii postmoderne, nicidecum de folclorist.

- Iată un vrăjitor în izmene! strigase un tânăr, iar cei ce îl auziseră, zâmbiră cu înțeleș.

O fostă colegă de liceu îl recunoscuse imediat și-i spuse:

- Ioane, ai clopoței de dezacordați!

Dar Ion Ionescu nu ținea cont de reacțiile opiniei publice față de cum arată și ce face, pe el îl interesa să comunice azi, chiar azi, lucruri esențiale de importante pentru soarta Cetății.

Anunțase la Radio, TV și Ziarul „Emoticonul”, precum și prin multe afișe lipite de studenții săi în punctele importante ale orașului, precum că în acea zi, la orele 18, va susține o conferință

pe Faleză, în zona Foișorului. Lumea să vină și să ia aminte la vorbele lui!

Surpriza cea mare nu fu însă ideea în sine a cuvântării publice, Ion Ionescu fiind știut ca un excelent vorbitor, ci preparativele pentru susținerea ei, verbul fiind foarte bine ales, *a sus-ține*, pentru că oratorul comandase și i se adusese lângă Foișor un pupitru înalt cam de șase metri, cu o scară pe partea interioară și o balustradă de sprijin la urcuș.

De acolo, de la înălțimea acestui pupitru, a cărei idee o luase domnul Ionescu fie din imaginație, fie din vis, fie din cine știe ce situație ciudată prin care trecuse el de-a lungul tumultoasei sale vieți, grăi:

- Cetățeni ai Tiaglei, ceea ce vă voi spune acum nu s-a mai spus niciodată și nici nu se va mai spune!

- Ave Ioane, morituri te salutant! se auzi din grupul din față, alcătuit din prietenii și susținătorii lui cei mai apropiați.

Un tunet izbucni în cer.

Oamenii priviră instinctiv spre înălțimi și, nevăzând niciun nor, se înfiorară. Oratorul reveni.

- Dunărea asta care se scurge pe lângă noi nu vă mai suportă și nici cerul, ați văzut, tună la voi din senin!

O boare de vânt rece șfichiui obrajii ascultătorilor și, dintr-o dată, se făcu noapte. Nu se mai văzu decât o sclipire de ape ca o nălucă pe firul fluviului.

O tăcere de mormânt apăsă pe miile de timpane.

- Și întunericul va fi împărăția voastră în vecii vecilor!

Lumina reveni, mai clară, mai blândă.

- Si nimic din ceea ce este omenesc nu va mai fi al vostru!

- Nea Ionescule, spune, domnule, ce naiba vrei de la noi, las-o baltă cu scamatoriile și amenințările astea de doi bani! răsună pe sub sălcii glasul unei doamne.

În același moment, o piatră aruncată din mulțime lovi cu sunet scurt pupitrul, cam pe la jumătatea lui.

- Vă atenționez ferm, izbucni oratorul, că aceia care vor tulbura discursul meu istoric vor face câte cincizeci de flotări și vor primi apoi câte un șut în fund!

- Lasă pălăvrăgeala, spune ce vrei de la noi! se mai auzi o voce din public.

- Pace vreau! Pace!

- Și ce e de făcut în acest sens? veni imediat o întrebare.

- Mergeți în lanurile de porumb și iubiți-va! Și aprindeți-i o lumânare de aducere aminte lui Cristofor Columb, aducătorul acestei plante sacre pentru noi!

În rumoarea mulțimii, Ion Ionescu începu să coboare de la pupitru. Misiunea lui fusese îndeplinită.

*

Paris Mumuleanu avusese o noapte de coșmar, o insomnie cumplită îl zvârcolise zdravăn în patul lui de burlac, iar, în puținele momente în care Orfeu reușea să-l prindă în mrejele sale, i se arăta în vis, pus în evidență într-o lumină puternică, vapoasă, același și același chip. Elena din Tiagla îi tot repeta o replică-întrebare care îi intra direct în creier:

- Bărbat ești, sau ce ești tu, Parise?

Se chinuia să-i răspundă, dar nu reușea să articuleze niciun cuvânt și atunci se trezea înveșmântat într-o transpirație rece și sărea din pat ca o nălucă reactivată.

La Primărie, îl găsi pe Hector Dobrogeanu Serea într-o dispoziție excelentă, vioi, zâmbăreț, pus pe glume și dornic de acțiune.

- Domnule primar, îi spuse el, de îndată ce-l văzu, țin să te anunț că m-am hotărât! Azi o cer în căsătorie pe omoloaga Hortensia Bengescu din Tiagla!

Paris se blocă. Îi reveni ca o măciucă în cap întrebarea din vis: „Bărbat ești, sau ce ești tu, Parise?”.

Și atunci grăi, trezindu-se el însuși la viață:

- Nebunule, și tu?

De data aceasta, fu rândul lui Hector să rămână total nedumerit. O întrebare imensă i se arătă pe chip. Paris îl lămuri:

- Le invităm pe amândouă la o conferință de pace.

- Unde, aici?

- Nu, pe un teren neutru. O să ne întâlnim la Vagna Zădeni, în sediul fostei Fabrici de Lapte, la complexul cel nou de acolo. Din acest moment, te ocupi de protocol. Întâlnirea, mâine la orele 20. Pregătește sălile, programul, organizarea, transportul, gustările, interviurile, totul, știi tu! De invitații mă ocup eu.

- Am înțeles, să trăiți, domnule primar!

*

Richi Venturescu observase în orele din urmă ceva nou și îngrijorător în ochii iubitei sale. Hortensia sa devenise o altă Hortensie, străină, rece, absentă, cu o altă sclipire în ochii ei frumoși, una care îl ocolea, ba chiar îl nega, „Pentru mine nu mai ești, Richy!”, părea să spună.

- Chiar așa? se trezi întrebând, acolo, sus, în mansarda lui de deasupra redacției „Emoticonul”.

- Chiar așa ce? reîntrebă ea, parcă venind din altă lume.

- Chiar așa, pentru tine nu mai există?

Hortensia ridică instinctiv mâna stângă și ronțai din unghia arătătorului. Se ridică brusc și zise ferm, clar, fără nicio ezitare:

- Da, dragule, așa e, pentru mine nu mai ești. Rămâi ziaristul excelent și atât. Tu n-ai nicio vină! Adio!

Fugi apoi spre ușă și ieși ca o noapte care tocmai s-a sfârșit.

*

Elena plutea. Umbla fără țel prin cabinet, privea pe fereastră, fără să vadă ceva, aranja inutil un obiect de pe birou, deschidea telefonul, fără să fi dorit. Nimic de pe lumea asta nu o mai făcea să trăiască, doar gândul la El, la Paris, dușmanul ei și al urbei îi mai susținea răsuflarea. Numai el exista. Tocmai o îmboldi un gând să iasă din încăpere, când îl zări cu coada ochiului.

Era alb. Și foarte mare. Un porumbel cum nu mai văzuse. Stătea pe pervaz și parcă aștepta ceva. Simți că pasărea aceea nefirească o atrăgea, că anume venise la fereastra sa. Se apropie și văzu că are ceva alb în cioc. Un bilet. Întinse mâna și-l luă.

Îl desfăcu cu febrilitate și citi: „Elena, te iubesc! Vrei să fii soția mea? Paris.”

Un chiot de imensă bucurie străbătu sediul administrativ al Tiaglei. Porumbelul era tot acolo. Nu se speriasă.

- Mulțumesc, pasărea albă!

Dar tot nu plecă.

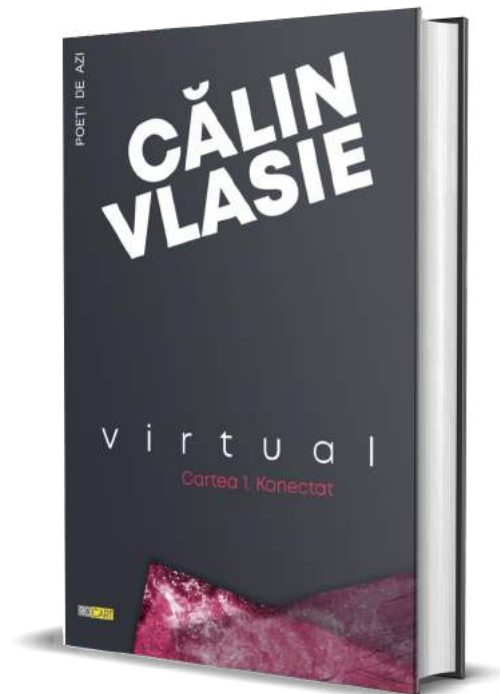
- Ce e? Vrei un răspuns?

Elena sări spre birou, rupse o bucată de hârtie și scrise: „Și eu! Da! Elena.”

Pasărea luă noul bilet și porni pe cel mai albastru cer din lume. Așa i se păru în acea clipă Elenei din Tiagla...

ART CITY reading

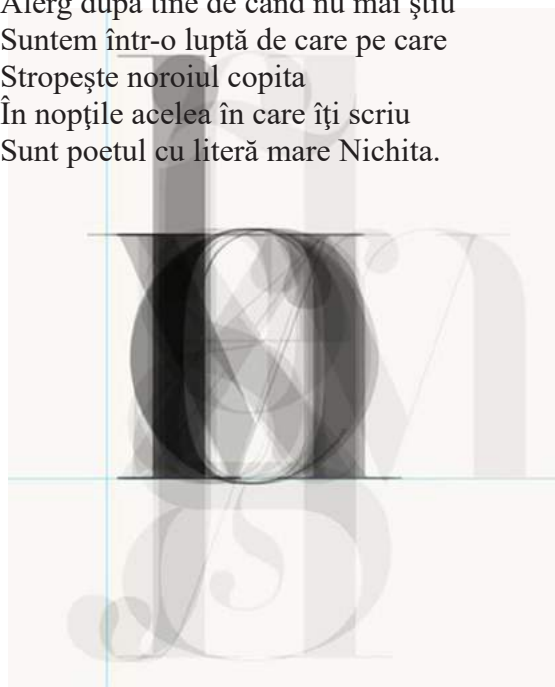
Scrisoare către Nichita

Gheorghe BACALBAȘA

Scrisoare către Nichita

Sunt un nebun
Ce alerg după nebunul Nichita
Sub împinsul ispitelor
Pipăi urma copitelor
Aleg fără oprire
Aleg în neștire
După un bețivan
Cu mama rusoaică și tată oltean
Pe lumea aceasta poeți sunt destui
Dar el a făcut caragață
Îmi cresc poeme-n urechi
Poeme între dinți
Și simt cum cuprinsă-i orbita
Și eu tot alerg
Și vărs lacrimi fierbinți
Și șoptesc sărut mâna Nichita
Mă bântuie rusul
Într-un joc necurat
Un fel de ruletă rusească
Mă trezește din somn
Mă silește să-i scriu
În dicteu automat

Ce dorește atunci să-mi vorbească
De-aș putea să-l ajung
L-aș opri din fugit
Lovindu-l în cap cu o nagaică
Sunt poetul minor care a fost zămislit
De un machedon și o rusoaică
Aleg după tine de când nu mai știu
Suntem într-o luptă de care pe care
Stropește noroiul copita
În nopțile acelea în care îți scriu
Sunt poetul cu literă mare Nichita.

Alba, neagra

O lebădă albă cu zece ochi
Lebăda lovită de un deochi
Un ochi plânge puiul bețiv
Un ochi plânge puiul drogat
Un ochi plânge pe cel decedat
Pe cine îi plânge pe ceilalți
Demult a uitat
Lebăda albă e o lebădă neagră
Numai că vezi, de atâta plânsoare
I se albește până din sare
O lebădă albă plutește pe mare.

Ce-a fost coveta
Știe toată planeta
Jocul fantastic
Cu saci de plastic
Prea multe nașteri
Și mortile rare
Deci haideți la jocul
De care pe care
Cu zei la grădină
Goniți din altare
Ghicește-ți norocul ascuns în pahare
E albă, e neagră
E care pe care
Și apoi relaxare.

Adaos:
Acum e repaus
O lebădă neagră plutește pe mare.

Lec 23 Mars 1909

Je trouve peut être que
mes courtes. Abais te
meras pour cette fois
de l'habitude j'écrivais ma
le lundi soir et justement hier
fallu aller au lit ve
il me saut été bien en
je ne pourrais plus me
je pense tenir un
j'aurais bien préféré a
de dimanche un
alors le soleil n'aura
faire du mal comme
aujourd'hui malgré ma
j'ai beaucoup d'occupation à se
de mon futur je
se fait demain mercredi et je n'ai
le temps de t'écrire plus long.
Abais malgré que mon entretien
court je t'aime quand même
ne cesse jamais de penser a mon
soldat de premier.

G. P.

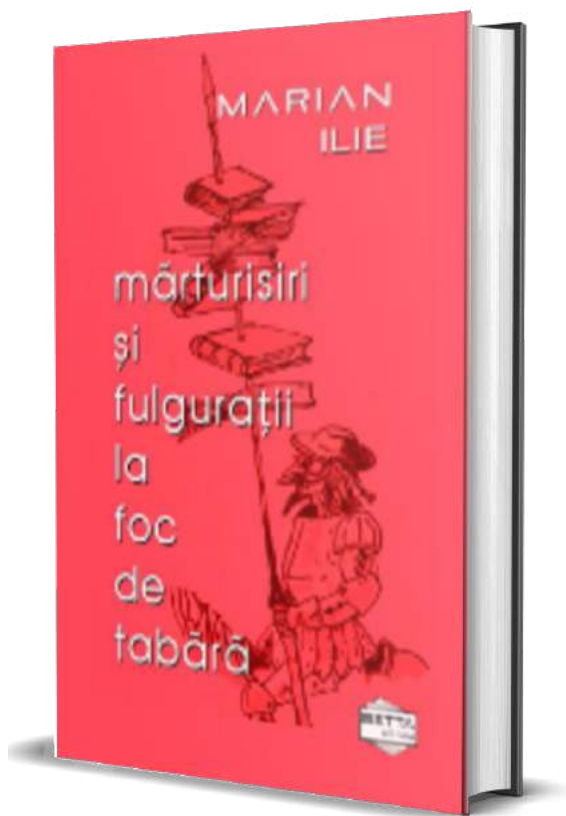
La Bonne a
qui embrasse
petit soldat

A self-made man

Victoria MILESCU

Noua carte a lui Marian Ilie, „Mărturisiri și fulgurații la foc de tabără”, apărută anul acesta la editura Betta, are un titlu care ne poate păcăli, inducând ideea unei lecturi ușoare, cu lucruri vesele care se spun de obicei la un foc de tabără. Dar, pentru cel ce începe să citească și dacă are șansa să-l cunoască pe Marian Ilie, aceste focuri pot fi focuri de armă, de avertisment, iar tabăra trimite spre taberele care există în zonele politică, economică, literară etc.

Cele două secțiuni ale cărții oferă imaginea vieții unui om, așa zice *a self-made man*, un om care s-a realizat pe sine, prin sine însuși, care, pornind dintr-o familie modestă de țărani din satul Gulianca, județul Brăila, ajunge să lucreze la cele mai înalte niveluri, de mare responsabilitate, atât în țară, cât și în străinătate. În prima parte, autorul își istorisește parcursul carierei militare și literare, cu bune și rele, iar partea a doua cuprinde cronici despre cărțile sale, ale unor scriitori români și turci, plus câteva interviuri, ce vin să susțină originalitatea și valoarea

operei sale literare, încununată cu premii, inclusiv cu primirea în Uniunea Scriitorilor din România. Textul alert, probând o bună memorie, în fapt o confesiune, pe care autorul o numește spovedanie, are ceva frisonant, lipsit de edulcorările și sentimentalismele obișnuite acestui gen. Personal, lectura cărții mi-a captat interesul și datorită faptului că evocările autorului se referă în mare măsură și la orașul Brăila, orașul meu natal, menționând nume de oameni și locuri, de evenimente pe care le-am trăit în aceeași perioadă, aparținând aceleiași generații.

Marian Ilie surprinde în câteva tușe sigure atmosfera și farmecul orașului de la Dunăre, amintește de interacțiunea sa cu marinarii de pe vasele străine ancorate, dezvăluindu-și înclinația pentru limbile străine, dar și atracția pentru călătoriile în țări îndepărtate, exotice. E menționat liceul teoretic „Nicolae Bălcescu”, liceu centenar, unde am învățat amândoi, el la real, eu la uman, având aceiași profesori exemplari, accentuând că în perioada anilor '70, învățământul din România era la cote foarte înalte. În cartea sa, l-am regăsit pe regretatul Puiu Scărlătescu, șeful cenaclului literar „Miha Dragomir”, unde participam și eu, când am revenit în Brăila, după absolvirea facultății, ca profesoară de limba engleză.

Apoi, amintește de Universitatea din București, unde el a urmat limba turcă, iar eu limba engleză. Plecând de acasă, Marian Ilie și-a luat destinul în propriile-i mâini. A optat pentru cariera militară, ca mulți alți tineri ce proveneau din familii modeste, parcurgând etape, care i-au dezvoltat spiritul combativ și simțul dreptății. În toți anii în care a lucrat în diplomația militară, nu l-a părăsit exercițiul scrisului, deoarece cărțile pe care le-a publicat după pensionare relevă un scriitor matur, cu un deosebit simț al cuvântului (lucrarea sa de licență, unicat, a

fost despre interjecții), cu o ureche fină, dar și cu o voce bună, cântând în tinerețe în corul de la „Tinerimea română”, dar și în diferite ocazii, române. Talentul lui artistic înnăscut e dublat de un spirit critic exercitat uneori fără menajamente, alteori voalat, folosind ironia duioasă, ori persiflarea inteligentă.

Scrisul este a doua sa natură, care l-a purtat prin cenacluri, redacții de reviste și edituri. Nu e de mirare că prima sa carte, cu poezii patriotice, de la Editura Militară, a fost scoasă de la tipar, de cenzura vremii, suspectată de elemente subversive. A fost membru PCR, dar a refuzat colaborarea cu Securitatea, deloc nesurprinzător pentru firea sa independentă, vulcanică, încrezătoare în propriile-i forțe, respingând compromisul. Poezia lui Marian Ilie, în vers clasic ori în vers liber, are o largă varietate tematică.

Regăsim aici natura, în special câmpia Bărăganului, iubirea pentru o ființă ideală, dragostea față de patrie, revolta împotriva nedreptăților, imposturilor, parveniților, trădătorilor, de cele mai multe ori cu o tentă reflexiv-moralizatoare. Dar cel mai mare merit al său este cel de traducător, făcând servicii importante literaturii române prin traducerea în limba turcă a unor autori români, lansându-le cărțile în Turcia, dar și invers, traducând poeți turci, mărinind aria de interes și receptare a literaturii turce la noi, realizând așa-numitele poduri lirice între România și Turcia. Aceasta, după ce contribuise, tot în calitate de traducător, la încheierea unor importante tratate și contracte între partea română și partea turcă. Traducerea în limba română a poetului turc Fazil Husnu Daglarca i-a adus Premiul pentru traducere la Festivalul „Titel Constantinescu”, de la Râmnicu Sărat, în 2012, premiul constând în tipărirea cărții de traduceri în 100 de exemplare, pe care le-a

distribuit gratuit, în țară și în străinătate.

Marian Ilie nu este numai traducător al unor poeți străini, ci și ghidul lor, invitând poeți din Turcia arătându-le frumusețile României, organizându-le lansări de carte în țara noastră, unele repetate, ca în cazul poezilor Osman Bozkurt și Ayten Mutlu, facilitând prietenii, schimburi de cărți etc.

Entuziast și efervescent a creat la Potlogi Festivalul de poezie „Brâncoveniana”, cred că printre puținele festivaluri de poezie patriotică, dacă nu singurul, nemaivorbind de disponibilitatea sa de „poștaș” virtual distribuind scriitorilor în general, on line, reviste literare, acompaniate de versurile lui, care adunate, au alcătuit cartea *Ce pana corbului lui Poe*, o carte originală în felul ei, de promovare culturală inedită. Opera diversă a lui Marian Ilie se datorează unei tumultuoase experiențe de viață, talentului nativ, culturii și spiritului său revoltându-se mereu împotriva a ceea ce se arată a fi nedrept, incorect, fără să țină cont de repercusiuni. Acest fel de a fi al lui îl face greu de acceptat în unele tabere existente, literare sau nonliterare, dar poetul nostru merge mai departe, conștient de valoarea sa, fiindcă taberele sunt cele care au de pierdut.

ART reading CITY

Nina Cassian, portret sentimental

George LATEȘ

La 100 de ani de la nașterea sa într-un Galați negustoresc, Nina Cassian merită un memento liric, un omagiu sentimental din partea orașului care și-a schimbat între timp imaginea și configurația artistică. Printre atâtea instituții de cultură (un Centru Cultural, patru muzee, trei teatre, o Arhiepiscopie, trei posturi TV, reviste și ziare, etc.), o poetesă de o asemenea anvergură ar putea trece ușor fără o rememorare care să le amintească locuitorilor urbei de un detaliu biografic al uneia dintre poetesele care au marcat istoria poeziei românești din anii postbelici. Nu ne propunem un studiu critic amănunțit al creației poetice, muzicale și chiar plastice cu care a irupt în arealul cultural românesc un nume cu care s-a identificat o generație lirică și care a creat apoi o școală poetică ce-și întinde influența până în zilele noastre.

Copilul născut în familia negustorului Iosif Cassian Mătășaru la 27 noiembrie 1924 a beneficiat din plin de climatul

intelectual al familiei negustorești, dar cu rafinement artistic. La nașterea celei care va fi înregistrată în actele Sinagogii gălățene și ale Stării Civile orășenești cu numele francezesc Renee-Annie, tatăl avea 28 de ani și se ocupa cu negustoria de textile, de aici porecla de Mătăsaru, acceptată și asumată ca identitate în actul artistic cu care a și intrat în istoria literaturii române, nu atât ca poet fără vocație, cât ca traducător și antologator de poezie. Mama, Jana, născută Smilovici a fost o casnică tradițională a familiei ce locuia într-o casă moștenită de la părinți cu prăvălie la parter și camere de locuit la etaj. În dicționarele literare, în dreptul tatălului figurează sintagma „(mic) funcționar comercial”, ceea ce înseamnă că acesta avea și dexterități contabile, aplicabile la propria afacere dar și ale altor negustori mărunți care aveau nevoie de serviciile lui. Pentru că numele francez al copilei era greu de reținut și de pronunțat, probabil că acesta a găsit soluția unui acronim, Nina, pe care familia și l-a asumat, înainte ca adolescenta și apoi tânara poetesă să se afirme în sfera poeziei românești interbelice.

Tatăl, un veleitar într-ale poeziei, dar nelipsit de oarecari intuiții estetice, își asumă rolul de mentor literar al adolescentei. Într-un caiet comun, cei doi, tată și fiică, își notează exercițiile lirice, fără vreo semnătură distinctivă. Mândru de ce a reușit să modeleze, tatăl se duce cu caietul (astăzi pierdut), la Mărțișor, unde patriarhul poeziei își instaurase dreptul de proprietate, fizică și lirică. Acesta intuiește amestecul nefiresc al celor două condeie, separă grâul de neghină și notează pe una dintre file: „Talent incontestabil. Vocație sigenă!” Cea pe care o identificase Arghezi era o adolescentă de 16 de ani, dornică să-și urmeze vocația și să se afirme în spațiul poetic românesc.

Între timp, negustorul Iosif Cassian Mătăsaru își mutase afacerile din Galați la Brașov, unde fiica lor urmează școala primară și Liceul „Principesa Ileana”, până în 1935, când negustorul se muta la București, iar fiica lor își continuă studiile la Institutul Pompilian și-și ia bacalaureatul în 1942. Dincolo de traiectul didactic, din care nu lipsește o tentativă de studii filologice, evident neterminate. Mai mulți scriitori din vremea sa au avut astfel de tentative didactice și le-au abandonat în diferite stadii (Nicolae Labiș, Eugen Barbu, Fănuș Neagu, sunt câteva nume de referință în domeniul bunelor intenții didactice, în schimb, Nina Cassian își urmează vocația artistică pregătindu-se în privat cu artiști plastici și muzicieni de marcă. Își va folosi ulterior aceste abilități în ilustrarea cărților sale, sau în compoziții muzical-simfonice, prezentate în săli de concert și dirijate de muzicieni de marcă. Un inventar complet al acestora se regăsește în Tabelul cronologic, anexă la volumul ontologic „O mie de poeme” apărut în 2020 la Editura Tango. Periplul uman al tinerei poetese debutează furtunos cu o căsătorie timpurie la doar 19 ani cu Jean Colin, devenit mai târziu Vladimir Colin, un pioner al anticipației literare românești. În 1948 se desparte de acesta și se recăsătorește cu scriitorul Al. I. Ștefănescu alături de care își va duce mariajul până la decesul acestuia din 1984. Moartea soțului a fost unul din motivele pentru care va decide să părăsească România un an mai târziu, alegând America pentru o existență la senectute. Acolo, în noua ei patrie, se va recăsători în 1998 cu Maurice Edwards după ce, în prealabil a trebuit să semneze un contract prenuptial, ceea ce a cam mirat-o pe matura mireasă strămutată într-o altă cultură.

Din parcurgerea, evident grăbită, a volumului antologic „1000 de poeme” ne-au

reținut atenția trei detalii ce merită un popas interpretativ mai detaliat. Întâia surpriză vine din episodul proletcultist, parcurs de autoarea pe toată durata „obsedantului deceniu” cu o dezinvoltură surprinzătoare. În timp ce Lucian Blaga e înlăturat nu doar de la Universitate, ci și din poezia română, Tudor Arghezi e interzis aproape un deceniu, iar Ion Barbu intră într-o tăcere lirică, probabil ca să-și ispășească trecutul legionar, în spațiul poetic golit acum de valorile consacrate, apar nume noi, cultivate și gratulate de noul regim: Mihai Beniuc, Eugen Jebelanu, Dan Deșliu. Din partea liricii feminine, numele cel mai vehiculat a fost cel al Ninei Cassian. Frustrări de diferite tipuri o determină pe adolescenta Nina să ia legătura cu grupurile revoluționare încă de la 16 ani, spre nemulțumirea mamei, dar incurajată de tată. Debutul ei în literatura vremii se produce în gazete cu orientare de stânga: „Ecoul”, „România liberă”, cel editorial cu volumul „La scară 1/1”. Este girat de criticul Ov. S. Crohmălniceanu, și el un corifeu al proletcultismului de inspirație sovietică. Autorii antologiei au avut grijă să curețe selecția lirică de sensurile prea pe linie și să rețină acele poeme care anticipau o carieră lirică de durată și cu substanță lirică meritorie: o combinație de ermetism asumat deplin și avangardism tradițional, ambele cu nume prestigioase în spatele lor. Fiind în grațiile regimului, volumele de versuri îi apar la intervale scurte de timp, compozițiile muzicale se cântă în sălile de concert prestigioase. Tot ce scrie și compune vede lumina tiparului sau se supune baghetei dirijorului.

Încă din această etapă febrilă și tulbure, un amănunt atrage în mod special atenție: e o autoare prolifică și aplicată pe literatura pentru copii. Volumele se succed unul după altul, iar textele pentru teatrele

de copii vin în completarea primelor, în chip firesc. Sigur că ne-am întreat, inițial, ce o determină pe femeia care n-a cunoscut miracolul maternității să fie atât de empatică cu copilăria atemporală. Răspunsul nostru, care nu-i unul definitiv, vine dintr-o experiență didactică personală: am predat un curs de literatură pentru copii și a trebuit să găsim un răspuns la această mirare. Maternitatea, asumată fizic și mental, este o experiență existențială fundamentală; lipsa ei, din varii motive, creează complexe și frustrări, anulate prin mimetism: un animal sau o păpușă țin adesea locul copilului nenăscut. Mai mult chiar, o femeie care n-a cunoscut experiența maternității poartă în sine copilul nenăscut și are un comportament diferit de cel al unei mame împlinite prin aducerea pe lume a propriului prunc. Miracolul nașterii a fost asumat și de religie, nu în scop de propagandă demografică, ci pentru a marca începutul de lume nouă. Să nu ne mire că poetese de tipul Elena Farago, Ana Blandiana și, evident, Nina Cassian au excelent în această direcție. În cazul celei din urmă, lumea ei lirică e populată de animale precum: prințul Miorlau, Tigrișorii Ninigra și Aligru sau Roșcată ca Arama, de copii năzdrăvani precum Nică fără Frică. Inclusiv nenumăratele traduceri din autori străini, autori de texte pentru copii, sunt un argument de luat în seamă când avansăm o astfel de ipoteză evident riscantă. În cazul bărbaților lucrurile stau altfel, dar despre aceasta cu altă ocazie. Ne limităm dar să-l cităm pe Nichita Stănescu înveșnit(?) fără a fi tată de copil, autor al unor versuri emblematice: „Poetul aude nenăscuții câini,/ Pe nenăscuții oameni cum îi latră.”

Al treilea amănunt pus bine în evidență de antologia citată mai sus, vine din ceea ce a reprezentat pentru Nina Cassian, șocul cultural, vinit odată cu schimbarea

intempestivă a limbii creației sale. Junalele ei, reeditate și adnotate, dau detalii pitorești despre acesa, lucruri care nu mă miră, deoarece ludicul n-a lipsit niciodată din modul ei de a fi și de a scrie.

Probabil că în familia Cassian-Mătășaru se vorbea și în dialectul idiș, dar școlile urmate de copila lor au fost în limba română, cea prin care a și avut acces la miracolul poetic al înaintașilor și contemporanilor. După zeci de volume în limba română, după ce s-a integrat în redacții de reviste și în grupuri afine de scriitori, brusc în 1985 ia decizia de a purcede într-o Americă democratică dar necunoscută. Nu a fugit clandestin, ci a luat avionul cu acte în regukă, poate de aceea n-a avut niciodată reacții de refuz precum Emil Cioran sau Eugen Ionescu. Decizia de a pleca a fost generată de precaritatea vieții cotidiene din anii '80 și de frica indusă de Securitate, inclusiv arestarea dizidentului Gheorghe Ursu, apoi uciderea acestuia, au grăbit plecarea la care s-o fi gândit de mai demult, dar a fost nevoie de un cumul de factori, încât a obținut sprijinul comunității evreiești din America, în care s-a și integrat mai apoi. De limba română însă nu s-a putut despărți, chiar dactă efortul de asumare a limbii și culturii americane a fost unul considerabil. A continuat să scrie poezie în limba română, pe care a adus-o apoi cu sine și a publicat-o după 1990 când revine acasă, se reîntâlnește cu marea de care a fost îndrăgostită. Nu lipsește de la fabuloasele întâlniri de la Neptun în care se reunesc an de an scriitorii români din exil și diaspora.

Nostalgia Mangaliei, a plajelor de la 2 Mai și Vama Veche, inclusiv plaja nudiștilor din ultima, vor concura în sufletul ei cu regăsirea limbii originale a poeziei care a consacrat-o și în care a viețuit ca peștele-n apă. Episodul american e mai complex și merită o analiză în detaliu cu implicații psihanalitice chiar, dar despre acesta și despre miracolul poeziei lăsată nouă moștenire, hermeneutica ei chiar, cu altă ocazie.

Autoarea a peste 50 de volume de poezie și proză – volume originale sau antologii în limba română și în limba engleză, poezii pentru copii sau traduceri – Nina Cassian (1924-2014) este una dintre cele mai prolifiche scriitoare ale literaturii române, poetă de prim rang ale carei merite, în urma relocării sale în America și a creației sale în limba engleză, au fost recunoscute în întreaga lume.

Antologia realizată de Alice Năstase Buciuța este cea mai cuprinzătoare selecție de poeme din creația Ninei Cassian și oferă un tablou cuprinzător al operei poetice a mării scriitoare.

O poetică a cunoașterii

Constantin MIU

Volumul **O sută și una de poezii** semnat de Viorel Dinescu (Editura Academiei Române, București, 2020) cuprinde o selecție de poeme din volumele sale de versuri, de la debut (1983 – **Ora ideală**), până în 2010 – **Om virtual**. Din aproape toate aceste volume, se conturează, ca un puzzle, crezul său artistic, autorul oferind cititorilor o **poetică a cunoașterii**.

Bunăoară, în poezia **Formule exacte** (volumul **Ora ideală** – 1983), Viorel Dinescu propune o **inedită poetică a cunoașterii**. Mai întâi, autorul aduce în prim-plan **cunoașterea prin thanatos**: „Uneori mă plimb prin muzeu/ Iubita mea poartă o uniformă ciudată/ Trecem printre păsări împăiate/ Printre animale ucise/ În care urma glonțului se mai cunoaște” (p. 40). Apoi, vorbește de **cunoașterea imaginativă** (discretă aluzie la **mitul peșterii lui Platon**), cu totul diferită de cea pretins aparținând realității: „La capătul

sălii ne întâlnim cu pictorul orașului/ Care desenează flori inventate/ Ce-și schimbă culoarea în fiecare secundă” (p. 40). A se observa că e vorba de jocul aparență/ esență, ideea din partea mediană a acestei creații fiind aceea că realitatea este una subiectivă, percepută de fiecare în funcție de codul său de valori. Poetul Viorel Dinescu propune o a treia cale/ modalitate de cunoaștere, ce dezvăluie formația sa profesională. E vorba de **cunoașterea matematică**, aceasta diferențiindu-se cu totul de primele două, prin exactitate: „Apoi încercăm să așternem totul pe hârtie/ În formule cât mai exacte/ Rătăcind în imensul ocean al lunii/ Prin geometrii de-o antică splendoare” (p. 40). Ideea fundamentală a acestei poezii, care comunică și concepția autorului despre cunoașterea matematică, bazată pe exactitate este aceea că splendoarea unui astfel de act de cunoaștere vine din geometria antichității, ce presupune perfecțiunea. Poezia **O zi albastră** (din volumul **O altă nuanță a revoluției** –

1983) vădește cunoașterea frumosului „în gând” și „în vis”. În primul caz, „realitatea” este una ce provoacă anguasă: „E prea frumos aici! Strigam în gând – / O dimineată albă-n vântul pur/ Neliniști ancestrale rând pe rând/ Pier sub cupola spartă în azur” (p. 50). În al doilea caz, „realitatea” este **una reflectată**: „E prea frumos aici! Strigam în vis/ Și umbra lunii fumega-n oglindă (s. n., p. 50). Încercarea de cuprindere a gândului și a visului, prin puterea de trăire prin iubire, nu face altceva decât **să adâncească taina cunoașterii** – concept specific filosofiei lui Blaga: „Dar inima în piept când să se aprindă/ O zi albastră-n taină m-a cuprins.” (p. 50).

Actul cunoașterii poetice are drept țel suprem, în poezia **Proporția de aur** (volumul **Ecuatii albastre** – 1984) ceea ce transpare chiar din titlul acestei creații **proporția de aur**. Noul Odiseu este conștient de amăgirile care încearcă la tot pasul să-l abată din actul său temerar, înțelegând că aflat în drum ce presupune un nou început („veacul următor”), și tentațiile ce trebuie surmontate sunt numeroase: „Înaintam spre veacul următor/ Pierzând în urmă sunete de goarne/ Într-un etern amăgitor/ Ce încerca-n zadar să mă răstoarne” (p. 60). Statutul de luptător, care aspiră spre perfecțiunea în actul cunoașterii transpare din penultima strofă: „Înaintam spre veacul următor/ Neînțeleș și ne-ntinat centaur/ În cerul fulgurat de viitor/ Câtând în vid proporția de aur” (p. 60). În altă creație – **Giordano Bruno** – (același volum), cunoașterea poetică, prin „alte vectoare” îi facilitează eului cunoscător **saltul din cuprins spre necuprins**: „Ies din trecut ca dintr-un țintirim/ Înfrigorat de vaga lui splendoare/ Spre necuprins deschid alte vectoare/ Mănat de un tiranic algoritm” (p. 63). Să observăm că **tiranicul algoritm**

amintește de **geometria antichității**, pe care poetul o elogia în poezia **O zi albastră**. Aflat în căutarea perfecțiunii, eul cunoscător nu se teme că ar putea – spre ceea ce aspiră – să aibă soarta lui Giordano Bruno: „În căutarea formelor perfecte/ Descriu cu alt compas al lumii crug/ Și nu mă tem că ignorante secte/ Îmi pregătesc de pe acum un rug” (p. 63).

În terapeutica populară, chiar și „plantele amare” sunt tămăduitoare. Căutarea unor astfel de plante este doar un pretext, spre a evidenția, sub aspectul poeticii cunoașterii, în termenii esteticii argheziene, și anume **estetica urâtului** (a răului distructiv) **cu valoare de frumos** (a binelui constructiv). Această idee este grefată pe motivul călătoriei, în poezia **Buruieni de leac** (volumul **Etape** – 1990): „Mă tem că sunt plecat demult în gând/ Spre-un timp ce crește dincolo de soare/ Din piatră-n piatră veșnic căutând/ Răcoarea sfânt-a plantelor amare // Dar la un cap de vreme am văzut/ Cum se deschide-o altă depărtare/ Și-am căutat pe drumul neștiut/ Răcoarea sfânt-a plantelor amare // (...) Spirale mari în spațiu arunca/ Ca tot atâtea semne de-ntrebare/ - Unde te-ascunzi – spre hăuri lungi strigai/ Răcoarea sfânt-a plantelor amare// De-o existență-ntreagă mă tot zbat/ Am luat tot drumul lumii în picioare/ Numai în moarte-a mai rămas să cat/ Răcoarea sfânt-a plantelor amare” (s. n., p. 78).

Chiar dacă eul poetic ajunge să conștientizeze postura de singuratic, în forma **blocului de piatră**, el nu renunță la o posibilă călătorie spre un topos ideal, perfecțiunea (în actul cunoașterii) arătându-se, ca în imaginația populară, a jocului flăcărilor pe comoară: „Rămân mai singur ca-ntr-un bloc de piatră/ Dar nu voi renunța la nordu-n care/ Mă așteaptă-un armăsar

înșeuat/ Acolo-i visteria unor focuri/ Ce au rămas în tainiți ferecate” (s. n., **Visteria unor focuri**, în volumul **Ontologia cristalului** – 1994, p. 92). Nevoia cunoașterii apare reliefată și la nivelul registrului verbal, prin conjunctivul ipotetic, cu valoare imperativă: „Și vreau să năvălesc ca un balaur/ Să sparg cu fruntea ziduri și lăcate/ Să-arunc în vânt din negre colivii/ În toată lumea visuri și făclii” (s. n., p. 92). A se observa din ultimele versuri citate **ipostaza prometeică** pe care o dorește eul poetic cunoscător.

Găsim la Viorel Dinescu o suită de întrebări ontice către un **deus absconditus**, care amintesc de neliniștea psalmistului arghezian, în actul său de cunoaștere a sacrului. Aspectul acesta transpare din poezia **Entitate** (volumul **Călăuze arhaice** – 1999): „O, unde ești TU, cel care inventezi Universul?/ Care naști anonim Imperiul tău Metafizic/ Deschis spre nemărginire la ambele capete?/ Unde ești tu, Maestru al singurătății/ Care a plăsmuit, în joacă sau din întâmplare/ Și acest fragment de materie care se iubește pe sine?.../ Și de ce m-ai ales tocmai pe mine ca Martor/ Al înspăimântătoarei clipe a Răsturnării,/ Fără să-mi spui ce am de făcut,/ Încotro să privesc./ De ce trebuie să trăiesc sau să mor pentru o menire/ Care mi se ascunde?” (p. 113). Sacrul deghizat în elemente ale naturii vizează **cunoașterea catafatică** în același spirit arghezian (ca în psalmul **Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere**): „Aș vrea să te pipăi și să urlu: Este!.../ Dar nu mi-ai dat niciodată această șansă/ Pot doar să plutesc ca un pește între ape./ Pot să te bănuie și mă îndoiesc./ Să-mi fie frică de tine și să te implor.” (s. n., p. 114), dar și **cunoașterea apofatică**, tot în aceeași manieră a psalmistului arghezian: „Altminteri nu pot îndrăzni să te caut/ În acest teritoriu al Nemărginirii/ Decât

întrebând pietrele, copacii, muntele/ Și tot ce mă înconjoară./ În timp ce tu ești./ Poate./ Numai risipit în fiecare moleculă a lumii” (s. n., p. 114).

În **Invocație către Adonai** (volumul **Zei de pământ** – 2001), eul cunoscător consideră că afirmația scripturistică **Unul e în toate și toate sunt într-Unul** dezvăluie natura de Maestru „neînțeles al Eternității”, ce stăpânește și legea atracției contrariilor, Creatorul comunicând cu creația doar prin aluzii și parabole: „Tu ești un Maestru al artelor pure și precise./ Un matematician al dimensiunilor abstracte și imuabile,/ (...) E o blasfemie, am spus, să-ți atribuie cineva/ Ochi, gură sau sentimente/ Sau orice calitate care te limitează/ Lăsând loc nuanțelor și presupunerilor contradictorii, / În tine sălășluiesc atât Legea, cât și contrariul ei./ Logosul e Unul ca Ființa, dar însutit în manifestările lui aparente./ În Adevăr și în Eroare se găsește deopotrivă adâncă ta înțelepciune.” (p. 122).

Într-o creație din volumul **Asimptota** 2004, se află nădejdea în ce ar consta ARMONIA: „Sunt tot mai sigur că tot ceea ce există/ Trăiește și moare/ În sânul unei infinite armonii universale.” (**Adâncă și necunoscuta Armonie**, p. 156). Este, desigur o aparență, căci dumnezeirea după care fiecare credincios tânjește se află în armonia propriei ființe: „Nu ne rămâne decât să ne încordăm atenția/ Sperând ca, într-o bună zi, / Să ne putem auzi pe noi-înșine/ În adâncă și necunoscuta armonie a lumii.” (p. 157).

Acestea sunt cele mai importante aspecte ale poeziei cunoașterii, în lirica lui Viorel Dinescu.

DICȚIONAR

Artiști plastici gălățeni (197)

NICOLAU, Mircea – pictor (n. 19 noiembrie 1922, Brăila – m.21 ianuarie 2023, la Wuppertal, Germania). Pe când era elev în clasele primare, tatăl său, exportator de cereale, a încetat din viață, astfel că familia s-a mutat la București. După absolvirea liceului s-a înscris la Facultatea de Chimie Alimentară. Pasiunea pentru desen și pictură îl determină ca după trei ani de studii s-o abandoneze. Devine elev și mai târziu asistent al unor mari scenografi români, Mircea Marosin și Dan Nemțeanu. A debutat în teatru ca scenograf în 1964, când a realizat pentru Teatrul Nottara din București costumele pentru piesa „Prima zi de libertate” a dramaturgului polonez Leon Kruczkowski (regia, Sanda Manu). Între anii 1964-1986 a activat ca pictor scenograf la Teatrul de Păpuși din Galați, a executat decoruri și costume și pentru unele spectacole de la Teatrul Dramatic și Teatrul Muzical de aici. În 1986 s-a transferat la

Corneliu STOICA

Teatrul „Țândărică” din București, iar în 1987 a emigrat în Germania, stabilindu-se la Wuppertal. Aici s-a dedicat pe deplin picturii de șevalet. A fost membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România din 1968 și al B.B.K. (Uniunea Artiștilor Plastici din Germania).

În perioada cât s-a aflat în țară, Mircea Nicolau a creat scenografia la 121 de spectacole de teatru, operă, muzical, balet, Televiziune și teatru pentru copii, a participat la numeroase festivaluri și concursuri de scenografie din România și de peste hotare, fiind distins cu mai multe premii. Printre acestea: Premiul pentru scenografie – Festivalul internațional P.I.F Zagreb, Croația (1982); Premiul A.T.M. pentru scenografie - București (1983); Premiul pentru scenografie – Ion Creangă – Bacău (1985); Premiul pentru scenografie – Festivalul internațional Klagenfurt, Austria (1993); Premiul pentru scenografie – Festivalul internațional Kragujevac, Serbia (1994). În 2007 i s-a conferit Premiul de Excelență pentru întreaga activitate de către Asociația UNIMA (Union Internationale de la Marionette).

De-a lungul anilor și-a organizat mai multe expoziții personale și a participat la Bienale, Trienale și la mari Saloane Internaționale din Germania, Franța, Belgia, Japonia, Spania, Luxemburg, România etc. În 2010, Muzeul de Artă Vizuală din Galați i-a găzduit o expoziție retrospectivă al cărei vernisaj a avut loc în prezența pictorului. Ea a fost deschisă apoi la Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus” din Ploiești și la Muzeul de Artă din Constanța.

Mircea Nicolau a cultivat o pictură de mare sensibilitate și acuratețe cromatică, fascinantă de la primul impact, în care figurativul conviețuiește cu abstractul,

Nicolau Mircea - Zbor sfrânt

Nicolau Mircea - Văra

realul dobândește accente suprarealiste, alegoricul îmbracă veșminte lirice, iar problemele existențiale, cu tensiunile și neliniștile inerente ale vieții, iau forma unor echivalențe plastice vădit simbolice, a căror interpretare solicită din plin urcușul scripștelor gândirii. Profesorul Dan Nemțeanu, de la Iowa University – S.U.A., afirmă în prefața catalogului ce a însoțit expoziția retrospectivă de la Galați că picturile lui Mircea Nicolau, a căror „primă impresie este una cosmogonică, deschid un drum necunoscut, o cale secretă intergalactică secretă pentru spațiile cunoscute până acum, doar teoretic”. La rândul său, Dorel Schor, scriitor și critic de artă israelian de limbă română, arătând că germanii au dreptate numai în parte când îl consideră pe artist suprarealist, observă în creația acestuia „o tranziție elegantă de la figurativ către o lume abstractă, apoi de la abstract la fantastic, de la fantastic către o interpretare filozofică a vieții și a morții, a genezei, a cosmosului”. Oul, masca, scoica, tabla de șah, fluturii, florile, spirala, statuia, cercul, sfera, edificiul etc. sunt motive frecvent întâlnite în compozițiile pictorului, fiecare închizând conotații ce se cer descifrate cu răbdare. Unele sunt folosite cu semnificațiile deja omologate în istoria civilizației omenești, pe altele artistul le investește cu înțelesuri și tâlcuri noi. Se simte în pictura lui Mircea Nicolau zbuciumul materiei, respirația cosmosului, nevoia de echilibru, aspirația spre o mare libertate a imaginii și spre zonele eterate ale spiritului. Multe lucrări ale sale, deși abstracte, prin titlurile foarte sugestive, în consonanță cu iconica plăsmuită, deschid porți de interpretare nebănuită, care îndeamnă să dai frâu imaginației, să faci asociații. În tablouri ca „Fata Morgana”, „Imagine virtuală”, „Încrucișare”, „Întâlnire”, „Vertical”, „Ploaia de aur”, „Echilibru”, „Nebuloasă”,

Nicolau Mircea - Singur

„Scurtcircuit”, „Crater”, „Focul”, „Dansul vântului”, „Două lumi”, pictorul se bazează pe forța expresivă a culorii și pe capacitatea formelor configurate în spațiul plastic de a declanșa emoții și procese ale gândirii care să-l conducă pe receptor la înțelegerea mesajului pe care artistul a dorit să-l comunice. Pensulația este generoasă și spontană, impresionează larghețea gestului și eleganța curbelor, culorile sunt armonizate cu știință, structurile compoziționale au un eșafodaj impecabil arhitecturat. Roșul este folosit de Mircea Nicolau în tonalități diferite, întotdeauna strălucitoare. Albastrul, verdele, albul, negrul, pământul de Siena, auriul, griurile colorate sunt asociate în orchestrații măiestrit conduse de penelul pictorului atât de familiarizat cu piscurile artei universale. Uneori, materia picturală este amestecată cu diferite ingrediente, iar efectele plastice obținute înregistrează câștiguri ce sporesc expresivitatea tablourilor. Alteori, tonurile mai întunecate sau surdinizate creează o atmosferă enigmatică, după cum introducerea în cadrul aceluiași tablou a unor rafinate ecrane cromatice, care se intersectează, se suprapun sau se succed, compun ingenioase geometrii, pe care ochiul le receptează și le reține pentru mult timp pe retină. Nu lipsesc din unele lucrări ale pictorului nici undele de ironie, aluziile la fragilitatea și limitele ființei umane.

Catalogat ca suprarealist de către critica de artă germană, Mircea Nicolau este greu de încadrat într-o singură formulă stilistică, el și-a creat o mitologie proprie în pictura sa, se exprimă după cum simte și îi dictează frământările propriului eu, fiind și dramatic, tensionat, dar și senin și liniștit, preocupat să-și obiectiveze într-un limbaj personal propriile idei, senzații, sentimente și trăiri sufletești. În acest sens, el declara într-un interviu acordat Marinei Nicolaev: *„Am fost etichetat ca suprarealist, dar eu nu m-aș situa ca făcând parte dintr-un anumit curent artistic. Formația mea ca scenograf mi-a deschis nenumărate căi în felul de a gândi o lucrare și de aici și diversitatea de direcții în care pictez. Pentru că eu nu pictez imagini, ci idei. Fiecare tablou spune o poveste cu încărcătura ei dramatică, ca o piesă de teatru într-un singur act. Ideea de la care pornesc mă face să mă exprim în felul cel mai potrivit pentru ea: suprarealist, abstract, fantastic etc.”* („Mircea Nicolau: Eu nu pictez imagini ci idei”, „Acum TV”, rubrica „Jurnal Cultural”, 13 februarie 2011).

Nicolau Mircea - Fata Morgana

Bibl.: Corneliu Stoica, *Acorduri cromatice la Dunăre*, Editura „Sinteze”, Galați, 2011; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția a II-a revăzută și întregită, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Memoria retinei*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2023.

MORPHOCHROMA

Sterică Bădălan: „De la Cotul Pisicii la Veneția”

Corneliu STOICA

Noua expoziție a pictorului Sterică Bădălan, intitulată „De la Cotul Pisicii la Veneția”, găzduită de Galeriile de Artă „Nicolae Măntu”, reunește pe simeze 53 de lucrări, reprezentând în majoritate peisaje, gen pentru care artistul manifestă o atracție deosebită, dar sunt expuse și câteva tablouri axate pe cultivarea motivului floral.

În drumurile sale prin țară, dar mai ales în timpul perioadelor când a participat la Taberele de creație din multe localități (Costinești, Buzău, Măldărești, Rimetea, Cornu, Viscri, Măcin, Blasova, Ostrov, Balcic, Celic-Dere, Plopeni, Constanța, Partizani, Râmnicu Vâlcea etc.), pictorul a reținut imagini ale unor monumente istorice, case cu o arhitectură specifică, priveliști acvatice și montane, margini de sat, păduri, luminișuri, pe care le-a transpus pe pânză într-o cromatică luminoasă, generatoare de puternice emoții și stări sufletești, dar și un

mijloc important de cunoaștere a frumuseților acestei țări. Nu lipsesc din expoziție nici unele secvențe ale peisajului meleagurilor natale din județul Tulcea (artistul s-a născut în comuna Pisica (Grindu, din 1972), din Galați, orașul în care trăiește și creează, sau din Veneția atât de îndrăgită de pictori.

Ceea ce remarcă iubitorul de artă de la primul contact cu lucrările din actuala expoziție este faptul că în foarte multe dintre ele artistul părăsește stilul semiabstract care l-a consacrat, în favoarea unei picturi de factură realistă, care-l ajută să exprime cu mai multă veridicitate concretețea obiectivelor și locurilor pictate. O parte din tablouri evocă monumente istorice, lăcașuri de cult, clădiri ale unor instituții culturale semnificative pentru oamenii din zona respectivă („Biserica Fortificată din Viscri”, „Cula Duca din Măldărești”, „Biserica Nouă din Măldărești”, „Biserica veche din Cornu”, „Biserica Sf. Pantelimon Galați”, „Biserica Sf. Spiridon Galați”, „Castelul Reginei Maria de la Balcic”, „Atelierile Filialei Ploiești a U. A. P. R.” ș.a.).

Biserica Fortificată din Viscri, de pildă, este un monument istoric construit în secolul al XIII-lea, care din 1999 face parte din Patrimoniul UNESCO. Așa cum este figurată de Sterică Bădălan, aceasta este o ctitorie care se impune prin masivitatea construcției, prin zidurile de apărare groase, întărite cu contraforturi, cu creneluri în

partea superioară a turnurilor. Cromatica de o maximă sobrietate accentuează rolul pe care l-a avut în trecut ca obiectiv strategic de apărare. Parte integrantă a Complexului Muzeal Măldărești, alături de Cula Greceanu și Casa Memorială „I. G. Duca”, Cula Duca, din tabloul cu același nume, ridicată în 1812 de Gheorghe Măldărescu, strălucește prin construcția sa în stil românesc, adoptată de omul politic I. G. Duca în 1910, când a devenit proprietarul acesteia. Bisericile „Sf. Spiridon” și „Sf. Pantelimon” din Galați sunt surprinse în anotimpul de iarnă, cu zăpadă abundentă, în timp ce Biserica Nouă din Măldărești se înalță în mijlocul unui peisaj în care vegetația se află în plenitudinea sevelor. Conacul Marghiloman din Parcul cu același nume al Buzăului, ca și clădirea care găzduiește atelierile plasticienilor din Filiala Pitești a U. A. P. R., sunt de asemenea edificii impunătoare, cu o istorie a lor, care atrag atenția privitorului.

În peisajele venețiene expuse („Veneția I, II, III”), Sterică Bădălan a reținut imaginea unor canale pe care staționează gondole, mărginite de palate fastuoase, cu o arhitectură interesantă și ziduri care poartă pe suprafața lor patina timpului, Roșul, cărămiziul și albastrul-verzui sunt culorile predominante. Alte tablouri surprind aspecte din Delta Dunării („Delta I, II”, „Stufăriș”, „Ghiol”, „Farmecul Deltei”, „În oglindă”, „Delta ruginie”), de pe meleagurile

natale ale pictorului și din satele României („Cătunul”, „Satul natal”, „Casă din Rimetea”, „Casă veche la Viscri”, „Viscri”), secvențe ale naturii văzută în diferite anotimpuri („Prima zăpadă”, „Iarnă la Cotul Pisicii”, „Confluențe”, „Toamnă târzie la Cluciu”, „Iarnă la Măcin”, „Pădure de poveste”, „Lumină în iarnă”, „Romantică”) sau priveliști de la Marea Neagră („Costinești”, „Vama veche”, „Marină”). Sunt peisaje tonice sau care strecoară în suflet o undă de melancolie, pictate cu o pastă bine hrănită, în fața cărora trăiești la un înalt diapazon sentimentul frumosului.

Aceeași atmosferă tonică o degajă și tablourile sale reprezentând flori, în care artistul, pentru configurarea acestora, folosește o materie picturală suculentă, vie, strălucitoare, punând în valoare carnalitatea, transparența tijelor, gingășia și fragilitatea modelelor sale („Maci la malul mării”, „Vază cu flori”, „Flori de câmp”, „Crizanteme galbene”, „Florile dalbe”, „Buchet”, „Parfum de roze”, „Panseluțe”),

Pictor ajuns la maturitatea creației sale, cu un discurs plastic propriu, făurit în timp printr-o muncă asiduă și dese confruntări cu publicul, Sterică Bădălan oferă și de această dată publicului gălățean o expoziție de înaltă ținută artistică, dovedind încă o dată respectul pe care îl are pentru Artă și pentru beneficiarii acesteia.

Sterică Bădălan - Biserica Sf. Spiridon

Sterică Bădălan - Satul Natal

ARHIVĂ FOTO

1. Conferința de închidere a proiectului „Trecutul are un nou viitor. Cooperare transfrontalieră pentru valorificarea patrimoniului cultural din Galați, România și Hîncești, Republica Moldova”

CRONICĂ

8. Tablouri fulgerate - Octavian Mihalcea
28. A self-made man - Victoria Milescu
31. Nina Cassian, portret sentimental - George Lateș
35. O poetică a cunoașterii - Constantin Miu

SERIAL

22. Mulțumesc, pasăre albă - Ion Manea
15. O bijuterie spirituală despre Panteonul Dunărea dăruită urbei de părintele-cărturar Eugen Drăgoi - Gheorghe Felea

CREAȚIE LITERARĂ

21. Dialoguri - fragment - Valentin Antonescu
26. Scrisoare către Nichita - Gheorghe Bacalbașa

ART CITY Reading CITY

12. Albastru - Săndel Stamate, Ed. EIKON, 2023
20. Dintr-un capriciu pisicile nu conduc lumea - Valeriu Valegvi, Ed. Axis Libri, 2023
25. Virtual. Cartea 1. Konectat - Călin Vlase, Ed. Cartea Românească, 2021
30. micile întâmplări - Călin Vlase, Ed. ROCART, 2023

INTERVIU

11. Cocuța Conachi așteaptă vremuri mai bune - Tase Dănăilă

TRADUCERI

3. Kiki citește, Kiki scrie, Kiki traduce - Carmen Andrei

ARTĂ PLASTICĂ

38. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (197) - Corneliu Stoica
42. MORPHOCHROMA. Sterică Bădălan: „De la Cotul Pisicii la Veneția” - Corneliu Stoica

Galati, cod:80000, str. Domnescă, nr. 61,
Tel.-Fax.: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590;
E-mail: office@ccdj.ro - revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro

